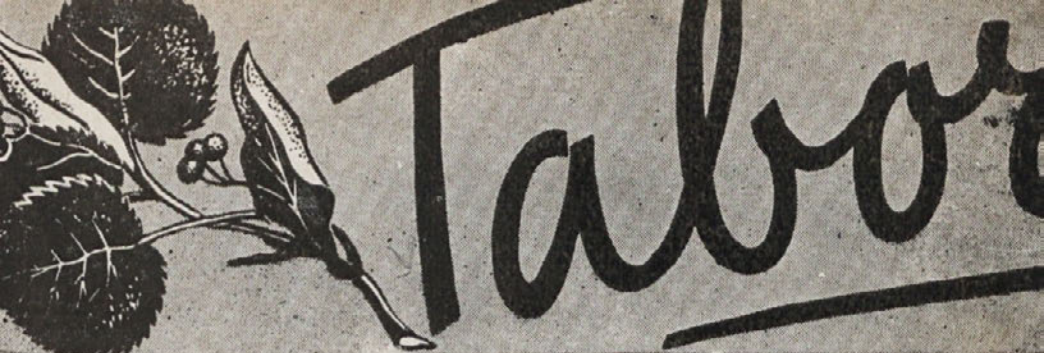

Taboo

Libres del mundo, uníos! •Por Dios. Pueblo Patria!

1971

EL FORTIN

Št. 1

TABOR je glasilo Zaruženih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.060.634

—::—

Naročnina: Južna Amerika 10 pesov Ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 7,00 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina. Telefon: T. E. 796-7513.

—:::—

NASLOVNA SLIKA:

Zgodovinski trenutek na Vetrinjskem polju leta 1945, ki ga ohranja naša naslovna slika, je pomenil ne samo svobodo, ampak resnično rešitev golega življenja desetisočev poštenih slovenskih svobodnjakov na begu pred krvavim zločinstvom Titovega komunizma. Ko je vse vodstvo popolnoma odpovedalo in s tem sprejelo nase del soodgovornosti za mučeniško smrt prvoborcev na kropih svobodnega človeštva, je tedaj za množico beguncev skoraj čisto nepoznani ljubljanski zdravnik DR. VALENTIN MERŠOL odločno stopil pred vrhovnega poveljnika za izročitev domobrancev neposredno odgovornih britanskih sil maršala ALEXANDRA in tako preprečil nadaljno izročanje nedolžnih ljudi v zakol Titovim lakajem svetovne komunistične zarote. Na sliki so: Dr. Valentin Meršol, feldmaršal Alexander, brigadir Mc Creery, major Barre, miss Baldiny in miss Phillips.

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Enero-Febrero 1971

BUENOS AIRES

Januar-Februar 1971

La hora de los cambios

Pasaron 25 años desde la muerte heroica de 12.000 guerreros eslovenos bajo la hoz y el martillo del comunismo internacional. A pesar de la conspiración de silencio, acerca de ese tremendo crimen, el ejemplo que el diminuto pueblo esloveno sentó para la humanidad entera, brilla hoy día más que nunca, iluminando el único camino posible hacia la salida de las sofocantes tinieblas del mundo contemporáneo. Lo confirman hechos irrefutables.

Sin entrar en enumeraciones, basta abrir cualquier periódico de cualquier latitud para ver las trágicas facetas de la convivencia moderna. El mismo periodismo que, inexplicablemente, silenció el sacrificio del pueblo esloveno por la libertad y la dignidad humana, hoy ya no puede silenciar más los hechos que cruelmente golpean las puertas de todos los países sin excepción.

El mismo responsable de esta situación — el comunismo internacional — alcanzó el punto culminante, donde su perfidia conspiratoria empieza a desnudar, ya sin lugar a duda alguna, toda su nulidad ideológica, social, política y económica y, en consecuencia, toda su desastrosa influencia en los acontecimientos mundiales. Mientras sigue urdiendo sus siniestras redes del terrorismo urbano, la guerrilla rural, del "tercer mundo" etc., los recientes acontecimientos en Polonia, el éxodo de centenares de miles de obreros del "paraíso proletario" en Yugoslavia, los motines en Tíbet y otras regiones de China comunista y el grito de los intelectuales en la misma Unión Soviética — para mencionar tan solo unos poquísimos ejemplos — están demostrando que ha llegado la hora del balance.

Es la hora de cambios.

Y no son, precisamente, "cambios de estructuras".

Este es tan solo otro de tantos slogans del comunismo internacional que ha fracasado totalmente — como no es difícil de demostrar — justamente en sus estructuras donde sea que se ha establecido en el poder. No es de extrañarse, entonces, que haya inspirado un sinnúmero de fechorías, tan insensatamente criminales, que, finalmente, provocaron reacciones que

ya comenzaron registrarse por doquier y cuyos resultados finales son muy difíciles de prever.

Es por eso que ha llegado la hora de los cambios.

Y son cambios de base.

Toda estructura, aún la más idealizada, está tambaleante, si no responde la base. La humanidad entera debe descubrir nuevamente los reales valores de convivencia, sepultados bajo montañas de slogans, frases y es-pejismos. La humanidad entera debe aprestarse a quemar el basural que está escondiendo y asfixiando a los valores básicos: Dios - Pueblo - Patria.

A nosotros esta decisiva hora de la suprema Verdad no nos encontró desprevenidos y mucho menos aún confusos. Desde que nuestro inolvidable general Leon Rupnik nos llamó a las gloriosas filas de los "domobranci" eslovenos, conocíamos ya el único camino. Es por eso que en el año que conmemoramos el vigésimo quinto aniversario del martirio del general Leon Rupnik, no cesamos de clamar su verdad de aquel entonces, de ahora y de siempre:

¡Libres del mundo, uníos!
¡Por Dios — Pueblo — Patria!

Ura sprememb

Minilo je 25 let, odkar je umrlo pod srpom in kladivom mednarodnega komunizma 12.000 junaških slovenskih bojevnikov. Navzlic zaroti molka o tem strahotnem zločinu, žari zgled, ki ga je dal drobec slovenski narod vsemu človeštvu, danes bolj kot nikoli in razsvetljuje edino možno pot k rešitvi iz dušeče temote, v katero je pogreznjen sodobni svet. To dokazujejo neovrgljiva dejstva.

Ne da bi se izgubljalj v naštevanju, zadostuje odpreti katerikoli časopis z vseh koncev sveta, pa na mah vidimo tragične primere modernega sožitja. Isto časopisje, ki je naravnost nedoumno molčalo o žrtvi slovenskega naroda za svobodo in človečansko dostojanstvo, danes že ne more več zamolčati dejstev, ki kruto udarjajo na vrata vseh dežel.

Sam mednarodni komunizem, ki je edini odgovoren za to stanje, je dospel do tiste vrhunske točke, kjer njegovo perfidno zarotništvo pričinja nedvomno razgaljati vso njegovo ideološko, družbeno, politično in gospodarsko ničevost, pa zato tudi ves njegov poguben vpliv na svetovne dogodke. Medtem ko spleta zločinske mreže terorja po mestih, gverile, takoimenovanega „tretjega sveta“ itd., na drugi strani zadnji dogodki na Poljskem, odhod stotisočev delavcev iz „proletarskega raja“ Jugoslavije, upori v Tibetu in po drugih predelih komunistične Kitajske, pa krik izobražencev v sami Sovjetski zvezi — da omenimo samo nekaj primerov — dokazujejo, da je napočila ura obračuna.

Je ura sprememb.

Toda nikakor ni ura, ko je treba „spremeniti strukture“.

To je samo ena izmed tolikih krilatic mednarodnega komunizma, ki je — kakor pač ni težko dokazati — doživel popoln polom ravno vseh svojih struktur povsod tam, kjer mu je uspelo dokopati se do oblasti. Ne smemo se torej čuditi, da je uspel podžigati samo nedogledno vrsto tako topoglavih zločinskih podvigov, da je končno moral sprožiti reakcijo, ki jo že opažamo širom sveta in katere končne rezultate je silno težko predvideti.

Prav zato je napočila ura sprememb.

Ura sprememb v osnovah.

Vsaka, tudi najbolj idealizirana struktura koleba, če ne stoji na pravilni osnovi. Zato mora vse človeštvo zopet odkriti resnične vrednote sožitja, ki ležijo pokopane pod gorami krilatic, gesel in prividov. Vse človeštvo mora nemudoma sežgati smetišče, ki skriva in duši osnovne vrednote: Bog - Narod - Domovina.

Nas ta odločilna ura končne Resnice ni našla nepripravljenih in še manj zmedenih. Odkar nas je naš nepozabni general Leon Rupnik pozval v slavne vrste slovenskega domobranstva, poznamo edino pot. Zato predvsem to leto, ko se bomo spoštljivo spomnili 25. obletnice mučeništva generala Leona Rupnika, ne bomo odnehali proglašati njegove tedanje, sedanje in dokončne resnice:

Svobodni sveta, združite se!

Za Boga — Narod — Domovino!

V Novem letu

Kolo časa se je obrnilo in stopili smo v novo leto. Gledano nazaj, moremo reči, da smo preteklo Vetrinjsko leto dostojno preživeli. Spomnili smo se vseh onih, ki so pred petindvajsetimi leti padli za domovino in sklenili smo, da naših padlih soborcev ne bomo nikdar pozabili. Odmeve naših spominov na vetrinjske žrtve so tudi doma kar krepko občutili. Bela knjiga in zvezki Matice mrtvih so v lepem številu prišli v roke ljudem v domovini in zamejsko časopisje je morda prvič omenjalo to najstrašnejšo tragedijo v zgodovini slovenstva. Utrdili smo vezi med nami in ponovno sklenili, da hočemo biti trdno povezani v organizaciji, ki je vseslovenska in odločna boj proti komunizmu nadaljevati vse dotlej dokler naš narod ne bo dočakal prave svobode. Da, naš boj bomo nadaljevali tako, kot ga nam narekajo sodobne razmere in možnosti in še tesneje se bomo naslonili drug na drugega, da ne utonemo v velikem materialističnem svetu.

Kot vsa prejšnja leta smo tudi v preteklem letu dajali znatno moralno in materialno oporo našim invalidom in sirotam. Potrebe socialnega skrbstva so še vedno akutne in naraščajo iz leta v leto. Bolezen in smrtna kosa v vrstah našega članstva nam nalagajo nove skrbi. Kdo če ne organizacija borcev naj priskoči soborcu-članu na pomoč, kadar je v potrebi. Smrtna kosa je v preteklem letu imela obilno žetev v Buenos Airesu pa tudi Torontu, Clevelandu in drugim našim naselbinam ni prizanesla. Spominjajmo se vseh, ki so odšli pred Večnega Sodnika. Mi, ki še živimo, pa sklenimo, da bomo ostali živa veja slovenskega narodnega telesa.

Val svobode mogočno ždi v srcih naših rojakov v domovini in se počasi a sigurno razvija v plamen, ki ga ne bo mogoče več pogasiti. Naši ljudje z mešanimi občutki gledajo v prihodnost in vse se sprašuje, kaj bo naslednjih par let prineslo. Mnogi upajo, da se bo uresničila jaltška pogodba in s tem povečal vpliv zapada na našo domovino. Večina ljudi je prepričanih, da Zapad ne bo dopustil Sovjetom, da se usidrajo na Jadranskem in Sredozemskem morju. Mladi rod se skuša otresti partije in gleda kam bi se naslonil. O preteklosti in o žrtvah naših padlih ve malo, kako tudi, saj mu ni nihče nikoli govoril o tem. Skušajmo jih razumeti in prisluhnimo kako si oni zamišljajo svobodo, da jim ne bomo nekaj vsiljevali zaman. Nikdar se ne smemo utruditi v našem delu in vsaj za zgodovino moramo ohraniti one vzvišene ideale, za katere so umrli naši najboljši. Bodimo trdno prepričani, da bo iz naroda, tako v svobodi, kot v domovini, vstal nov — mlad rod, ki bo zagrabil plamenico svobode in jo dvignil na mogočni svetilnik. Da, mladi rod v svobodi in v domovini, na tebi je vse upanje za boljšo bodočnost in zdravo rast slovenskega naroda.

Bratje, ko gledamo naprej odstranimo vsako malodušje in pogumno in skupno stopajmo naprej po stopinjah naših vzornikov. Vsak po svojih močeh podprimo socialne ustanove, kot zavetlišče škofa Rožmana v Buenos Airesu, in vse ostale organizacijske načrte in podvige. Le skupno bomo nekaj dosegli in bomo zmožni dati organizaciji moč, da postane opora vsemu članstvu in koristna slovenstvu na splošno. Spoštujmo mnenja in načine vsakogar in koordinirajmo z vsakomur, ki mu je resnično mar slovenske svobode. Bodimo strpni, trezni v presojanju, s pogledom v bodočnost, da bo čas ob potrebi nas našel močne, odločne in zmogljive velike zgodovine naroda. Izrabimo vsako priliko, da povabimo vse borce, ki stoje ob strani, zunaj naše organizacije, da se nam pridružijo. Povejmo jim, da je naša iskrena želja, da skupno upravljamo bogastvo-zapuščino naših mučencev in da hočemo to zapuščino izročiti zanamcem da bodo mogli ob njej rasti in se razvijati, ko bo napočil čas iskanja resnice, ki je v Bogu, Narodu in Domovini!

Ob teh razmišljanjih in željah želimo vsemu članstvu in njihovim družinam in vsemu slovenskemu rodu srečno, uspeha polno in zdravo novo leto.

ŽALOST MOJE DOMOVINE

(Ob Nobelovi nagradi Aleksandru Solženicinu)

Že prvi sovjetski komentar ob podelitvi Nobelove nagrade za literaturo Aleksandru Solženicinu je potrdil bojazen literarnih krogov Zapadne Evrope, da bo pisatelj osebni položaj poslej še bolj kočljiv, če ne kritičen.

„Vse moje življenje je tukaj,“ pravi Solženicin, „samo žalost svoje domovine poslušam...“

Kot Pasternak pred njim, je tudi Solženicin potrdil svojo brezpogojno vdanost Rusiji, pa tudi neomahljivo voljo do izpovedovanja resnice. Zato je „poslušal žalost svoje domovine“ in jo izpovedal v treh romanih: *En dan v življenju Ivana Denisoviča*, *Rakov oddelek* in *Prvi krog*. Medtem ko se v Ivanu Denisoviču neposredno dotakne trpljenja ruskega človeka v komunističnih koncentracijskih taboriščih, se v drugih dveh delih poslužuje alegorije ter z opisom umiranja neozdravljivo bolnih in topega trpljenja duševno bolnih slika to neizmerno „žalost svoje domovine.“

Švedska komisija, ki mu je podelila nagrado, pravi v pojasnilu svoje odločitve, da je Solženicin prejel to nagrado ne le zaradi svoje literarne veličine, temveč tudi zaradi „etične sile, s katero nadaljuje tradicijo ruske literature.“ Solženicin gotovo pripada tradiciji Tolstojca, Dostojevskega, Čehova in drugih velikanov ruske literature. Morda res ne v toliki meri kot Pasternak; Solženicinove slike so bolj neposredne in ostrejšje, skoraj črnebele v primeri s Pasternakovim fantastičnim izraznim in idejnim bogastvom. Solženicinovi junaki so z neko stoično, skoraj kmečko trdovratnostjo spoprijemljejo s problemi, ki so jim očitno pretežki, pa vendar ne beže pred njimi.

Manj znano je Solženicinovo dramaturško delovanje. Napisal pa je vsaj eno večje dramsko delo: „*Naivnež in ljubica*“ in podtalni ruski viri poročajo, da je v času, ko je Hruščev nekoliko omilil svoje nadzorstvo nad moderno literaturo v Sovjetski zvezi, to delo skoraj doživelo krstno izvedbo v Moskvi. Med samo generalko pa je prišla uradna prepoved. Kasneje je bilo besedilo skrivaj poslano na Zapad in sredi oktobra 1970 je bilo prvič izvedeno v Minneapolisu v Združenih državah. Zgodba sama se pravtako odigrava v kazenskem taborišču, kjer glavni junak — „Naivnež“ — ostaja zvest svojim etičnim in moralnim načelom — kljub brutalnemu pritisku taboriščnih oblasti in „realističnemu“ prigovarjanju svoje ljubice, jetnice v istem taborišču. Kritika je delu, ki je bilo sicer močno okrajšano in prirejeno za potrebe in okus modernega ameriškega teatra, pripisala polno

mero Solženicinovega humanizma in njegovega skoraj obupnega krika po resnični, človečanski svobodi v blaznem svetu, ki ga obdaja.

Več kot 24 ur po objavi nagrade — medtem, ko je zapadni tisk že na široko ugibal in razpravljal o osebnih in političnih posledicah nagrade Solženicinu — je Moskva molčala, dasiravno so tuji komunistični novinarji takoj poročali o „zadregi in užaljenosti sovjetskih literarnih krogov“. Potem se je v Izvestjih kot prva oglasila **Zveza pisateljev Sovjetske zveze**, ki je izrazila obžalovanje, da se je Nobelova komisija „dala zaplesti v dvomljivo igro, ki je bila započeta ne iz interesov literature, temveč iz špekulativnih političnih ozirrov.“

Nato so sledili skoraj vsakodnevni napadi na Solženicina in Nobelovo komisijo v vseh sovjetskih listih. Rdeča nit vsega tega kriticisma pa je bila trditev, da je bila Solženicinu podeljena nagrada ne zaradi njegove literarne sposobnosti, temveč zaradi njegovega kritiziranja sovjetskega sistema in komunizma kot takega. Vsa sovjetska propagandna sredstva si v resnici ves čas prizadevajo, da pred svojimi bralci in poslušalci Solženicinov odpor do kakršnegakoli nasilja — duhovnega ali fizičnega — izenačijo z „izdajalskim protikomunizmom“.

To navedbo poluradnih in uradnih sovjetskih krogov je uspešno nevtaliziral italijanski časopis **Corriere della Sera**, ki je letošnje poletje izvedel posebno anketo med svetovnoznanimi pisatelji. Velika večina je na vprašanje, kdo naj bi prejel letošnjo Nobelovo nagrado za literaturo, imenovala Solženicina, poleg njega pa argentinskega pisatelja **Jorgea Luisa Borges**a. Rezultat te ankete je **Corriere della Sera** objavil 4. oktobra, to je štiri dni predno je bila Nobelova nagrada podeljena Solženicinu.

To očitanje, da je bila nagrada podeljena Solženicinu iz zgolj političnih razlogov, je zato treba tolmačiti kot znak, da bo Sovjetska zveza znova poostrila svoje nadzorstvo nad umetniškimi ustvarjalci v svojih mejah, odnosno, da se čuti močno prizadeto zaradi vse bolj naraščajoče kritičnosti teh ustvarjalcev. Ta zaskrbljenost nad vse močnejšo težnjo sovjetskih umetnikov po večji, če ne že popolni svobodi, pa je povsem upravičena, če upoštevamo dejstvo, da je večina komunističnih časopisov izven Sovjetske zveze posredno ali neposredno na strani — Solženicina. Pri tem prednjačijo francoski listi, ki so s tem tudi v nasprotju z uradnim sovjetskim stališčem.

Pariški „**Combat**“ pravi, da so Solženicinova dela dosegla višje sfero človeškega trpljenja in želje po svobodi, zato si ga ne more nihče lastiti, pa tudi nihče — obsoditi. „**L'Humanité**“ v svojem uvodniku sicer pripisuje Nobelovi komisiji tudi željo, da osramoti sovjetski sistem, vendar priznava, da je bila nagrada podeljena v prave roke; in to je glavno vprašanje. „**Les lettres francaises**“, pravtako časopis v komunističnih rokah, pravi, da je Solženicin nesprejemljiv samo za tiste, ki nočejo, da bi se današnji svet izpremenil; za vse druge pa je njegovo delo zrcalo, v katerem bodo našli tudi sami sebe.

Poznani francoski komunistični pisatelj **Claude Roy** piše, da stoje Solženicinu ob strani stotine ruskih pisateljev moderne dobe, ki jih je uničil sedanji sovjetski sistem. **Andree Stil**, nekdanji član Centralnega komiteja francoske Komunistične partije pa je mnenja, da je Solženicinovo delo pomembno tudi zato, ker prikazuje „težave pri gradnji socializma.“

Drugi komunistični pisatelji na Zapadu smatrajo, da je Solženicin eden najznačilnejših incidentov v moralni zgodovini Rusije.

Solženicin sam je v tem viharju mnenj, obtožb in hvale molčal. Oglašil pa se je **Mistislav Rostropovič**, čelist svetovnega slovesa in doslej povsem lojalen državljani Sovjetske zveze. Rostropovič je poslal podpisano odprto pismo štirim vodilnim sovjetskim časopisom ter protestiral proti sistemu, ki dovoljuje, da povsem nekompetentni ljudje presojaajo umetnostne stvaritve. Njegovo pismo je dobilo še poseben poudarek z dejstvom, da je bil prav tiste dni še en sovjetski pisatelj, **Andrej Almarik**, obsojen na 3 leta ječe, ker je po mnenju oblasti v svojih delih žalil „dostojanstvo in svetost uradne sovjetske podobe.“

„Človek lahko zgradi do oblakov segajoč nebotačnik, ukroti prusko vojsko ali do kraja izvede aparat državne birokracije, ne more pa znikati veličine duha velikanov človeške zgodovine,“ je zapisal Solženicin.

Dejstvo, da je v moderni, Stalinski in po-Stalinski Rusiji zrasla vrsta ljudi-mislecev, ki so slednjič premagali ozke, domoljubne ozire ter vrgli v svet obtožbo sistema, ki jih tlači, in „žalost svoje domovine“, pa kaže tudi, da bo tak sistem slej ko prej zrušen, kjerkoli, kadarkoli in v kakršnikoli obliki se bo pojavil.

RAZLIČNI POGLEDI

Stanislav Buda

Pripombe k „Načrtu za demokratično alternativo iz leta 1963“ – I. del

V „Svobodni Sloveniji“ od 1. oktobra 1970 je bil pod zgornjim naslovom objavljen izredno zanimiv izveček o skupnem programu nekaterih bivših političnih osebnosti. V obširnem uvodu g. **M. Stare** razlaga nastanek tega načrta in omenja, da je bil program sestavljen na podlagi predlogov, ki naj bi potem služili za debato. In prav tej debati — ne kritiki — je namenjen tudi ta moj članek.

Predno preidemo k obravnavi uvodnih misli „Načrta“, bi rad poudaril, da je v begunstvu na stotine slovenskih izobražencev, ki imajo sedaj nova možnost in dolžnost, da tudi izrazijo svojo misel in posežejo v debato. Slovenski narod si namreč ne more privoščiti „luksuza“, da bi pri tako važ-

nih vprašanjih, ki se tičejo naše Slovenije, vsa ta množica inteligenčne emigracije spala „spanje pravičnega,“ stala brezbržno ob strani, ali pa igrala vlogo „kimovcev“. Vse slovenske publikacije, brez ozira na strankarsko politično pripadnost, pa bi morale dati prostor člankom, ki služijo tej debati in razčiščenju pojmov — brez osebnih žalitev —, pa čeprav gg. urednikom vsebina ne bi ugajala.

Najprej moram ugotoviti izredno sličnost med tem načrtom iz l. 1963 in pa med programom druge skupine, ki je bil objavljen letos pod naslovom „Za zavarovanje slovenske suverenosti“ (Glej „Misli“ in „Slovenska Država“ - Avgust 1970).

Enako, oziroma slične misli in točke bi bile v zgoščeni obliki sledeče:

- 1) Obe skupini smatrata, da ima slovenski narod pravico do samostojne in suverene države.
- 2) Obe govorita o „Zvezi“, v katero naj bi bila vključena tudi slovenska država, čeprav ena skupina že daje ime tej zvezi in jo imenuje „Jugoslavija“, druga skupina pa samo nejasno namiguje o tem imenu.
- 3) Obe skupini smatrata, da ima vsaka zvezna država pravico do odcepitve.
- 4) Oboji smatrajo, da Beograd ne more biti več prestolnica nove zvezne države, in iščejo nov center izven prestolnic posameznih držav.
- 5) Oba načrta predlagata skupni zvezni parlament.
- 6) Oba predloga postavljata zahtevo, da naj vsaka država razpolaga z lastnimi oboroženimi silami.
- 7) Odprava sedanje centralizacije je predpogoj v obeh načrtih in
- 8) Obe skupini imata v glavnem enake ali slične poglede glede šolstva, vere, kulture in kmetijstva.

Vkljub tej sličnosti pa je „Načrt“ iz l. 1963 veliko bolj popoln kot pa program druge skupine, ker je izredno podrobno razčlenjen. Kot zanimivost bi še pripomnil, da je res čudno, da je bil „Načrt“ objavljen šele sedaj po tolikih letih in kot nalašč po objavi članka „Za zavarovanje slovenske suverenosti“. Škoda sedmih let — izgubljenih za debato!

Pravilno je stališče podpisnikov „Načrta“, da ima vsak narod pravico do svoje samostojne in suverene države, kakor tudi to, da imajo južnoslovanski narodi vso svobodo, da se izjavijo ali za samostojno državo ali pa za povezavo z drugimi narodi.

Žal pa politiki prav nič ne razpravljajo, na kakšen način naj bi si narodi priborili suverenost, in kako naj bi dosegli mednarodno priznanje te suverenosti. Najvažnejše je torej izpuščeno; kakor da bi ti dve dobrini prišli sami po sebi, kot nekak „dar iz nebes“, brez predhodnega in stalnega opozarjanja velesil oziroma „Zveze narodov“, da si slovenski narod želi, zahteva in ima pravico do suverenosti. (Katera slovenska organizacija je že poslala „Z. N.“ telegram ali dopis v tem smislu? Kdaj in kolikokrat?)

Ker torej zahtevajo svobodne volitve, pri katerih naj vsak narod s svojo večino pove, ali želi skupno zvezo ali ne, potem je res nerazumljivo, zakaj takoj v naslednjem odstavku zanikajo to pravico narodom in sami odločijo — brez pristanka narodov, brez plebiscita, ki ga zahtevajo —, da je državna skupnost vseh slovanskih narodov na jugu nujna in da se ta skupnost mora imenovati „Jugoslavija“. Za to svojo odločitev naštevajo mnoge razloge, med katerimi so nekateri brez prave vrednosti (kot npr. „integriteta vsakega naroda in vseh skupaj“), če pomislimo na razpad kraljeve „Jugoslavije“ v drugi svetovni vojni. Izredno važno je to, da oni sami odvzemajo narodom pravico do odločanja in glasovanja; kar pa je seveda za demokratične Slovence v domovini in v svobodnem svetu popolnoma nesprejemljivo.

„Načrt“ torej ne dopusti slovenskemu narodu (tudi drugim narodom ne), da bi ta najprej oklical samostojno in suvereno državo in dosegel mednarodno priznanje te suverenosti — in o tem niti ne razpravlja —, ampak takoj preide na „Osnovne skupnosti“ v novi državi, ki se zopet imenuje „Jugoslavija“.

Poudaril sem že v drugih člankih, da „Jugoslavija“ ne more biti „zveza držav, zgrajena na suverenosti vseh narodov“, kajti država, ki bi zopet postala in ostala suverena in mednarodno priznana, bi bila edinole „Jugoslavija“. Poudarjam še enkrat — in mislim, da nisem v zmoti —, da je država s tem imenom lahko samo federacija, nikdar in nikoli pa konfederacija (ali kaj podobnega) narodov na slovanskem jugu. S tem, da zanikam obstoj konfederativne „Jugoslavije“, ker je nemogoča, pa nočem „razbijati“ države oziroma ozemlja, ki bi jo sestavljala; hočem samo nakazati, da bi npr. v konfederativni „Balkanski zvezi“, v okvirju sedanjih mednarodnih meja, bila suverenost posameznih držav omogočena, oziroma izvedljiva.

F. G.

Ljubljanski novinar o potu po ZDA

V poletju leta 1970 je v družbi „tovarišev“ potoval po Ameriki ljubljanski novinar Franc Šetinc. O vtisih svojega potovanja je obširno pisal v listu „Komunist“.

O njegovih izjavah, zlasti o emigrantskem tisku in posebej o „Beli knjigi“, ki jo je videl v Clevelandu, kjer mu je bila na privatno iniciativo dostavljena, se moramo čisto na kratko pozanimati tudi mi.

Opis svojega potovanja je tovariš Šetinc uporabil v prvi vrsti za to, da se je obregnil ob emigrante. Na vse načine se trudi povedati, da je

med emigranti le nekaj zagrizenih belogardistov, katerih pa masa, ki je bila zaslepljena in zapeljana, ne posluša.

Za tiste, ki gredo domov na obisk, pa ima čisto svojstveno pojmovanje. Utvarja si, da so ti uredili svoje odnose do domovine in so ji lojalni; kar zanj seveda pomeni, da so lojalni do sedanjega režima v domovini. Ti obiskovalci po šetinčevem mnenju nimajo nobenega smisla za emigrantske organizacije in društva.

Tako mnenje naj bi si tovariš ustvaril iz razgovorov z ljudmi, katere je srečaval na potu po Ameriki. Ne vemo, koga je tovariš šetinc srečal in s kom se je razgovarjal, kar končno tudi ni važno. Bolj važno je to, da so njegovi pogledi utvare — in nič več.

Prepričani smo, da šetinc to sam dobro ve. Saj mu je vendar znano, da emigrantje ne zapuščajo Amerike in Kanade in se ne naseljujejo v toliko opevani Indiji Koromandiji pod komunistično knuto. Gotovo mu je tudi znano o množicah, ki so se udeležile spominskih proslav 25. obletnice pokoljev slovenske mladine po komunistih, in s tem manifestativno izpričale, kaj mislijo o komunistični vladavini doma. Da, res je, slovenski emigrant je ljubil in bo vedno ljubil svojo domovino in vse Slovence; toda slovenski človek v svobodi nima prav nobenega smisla za pravljice o osvobodilni fronti in za „svobodo“, ki jo ponujajo komunisti.

Emigracija seveda ima v tej ali oni zadevi različne poglede; toda v zadevah komunizma in o svobodi slovenskega naroda pa je emigracija homogena in brezkompromisna.

Če tovarišu šetincu to ne gre v glavo, potem bo pač moral še priti v svobodno Ameriko, iti javno med ljudi, ne pa poslušati prišepetovanja v privatnih sobah za skrbno zaprtimi vrati.

V svojih spominih piše tovariš, da v emigraciji izhaja okoli 130 listov; toda na isti mah trdi, da masa nima smisla za nekaj zagrizenec. Kako nedosleden je gospod — ali pa naiven! Emigrantskih listov ne podpira država, kot one doma. Ako izhajajo, je to samo dokaz, da imajo oporo širše mase, ki je nanje naročena in jih tudi podpira. V Ameriki ni nihče prisiljen, da kupi ta ali oni list, to ali ono revijo, kot je to slučaj doma; kajti tu, kjer živimo, vlada **svoboda vere, govora in tiska**. Prav zaradi te svobode je tudi možno, da ameriški levičarji lahko javno izražajo svoja mnenja; toda s tem še nikakor ni rečeno, da je širša ameriška javnost levičarska, kot v svojih spominih namiguje tovariš šetinc.

Šetinc pravi, da se je ob njegovem obisku v Clevelandu zbral nekaj „Zbor slovenskih antikomunističnih borcev“ in izdal svojo „Belo knjigo“, ki je natrpana z lažmi o narodnoosvobodilnem gibanju.

Nas seveda zanima, kako je s tistimi „lažmi“. V „Beli knjigi“, tovariš šetinc, jih je okrog deset tisoč! Vsaka „laž“ je namreč ime enega Slovence, ki je padel pod komunistično kroglo ali nožem.

„Zbor slovenskih antikomunističnih borcev“ vam bo, dragi tovariš še-

tinc, zelo hvaležen, če pričnete „Belo knjigo“ obdelovati od laži do laži; pa bomo tako na miren in dostojen način ugotovili, kdo laže in — kdo sploh pojma nima, kaj se je v Sloveniji v resnici dogajalo med zadnjo svetovno vojno in komunistično revolucijo!

Po vsem tem novinarju šetincu lahko samo svetujemo, da napiše objektivni prikaz o situaciji v Ameriki in da v svojem časopisu opiše to, kar resnično je, ne pa tako, kot želi njegova vsemogočna partija. Naj v svojem listu odgovori na „Belo knjigo“ in napiše recenzijo o njej; in verjelj bomo, da je res odkritosrčen novinar, ne pa navadno trobilo komunistične partije.

NAŠI MRTVI

✠ Jože Jenko

„To je naša grenka slovenska resnica,“ je skozi boleče stisnjeno grlo vzkliknil pisatelj in starešina DSPB—TABORA v Argentini Ivan Korošec ob zevajočem grobu, v katerega smo v soboto dne 19. decembra 1970 položili zemeljske ostanke neumornega slovenskega garača, soborca in prijatelja Jožeta Jenka.

To je naša grenka slovenska resnica, da že petindvajset in več let dajemo tuji zemlji v gnitje prav tiste može in žene, ki jim je usoda prizanesla, da se že leta 1945 niso v žrtvi združili z domobranskimi mučenci samo zato, ker so v službi najvišjim idealom pametnega človeškega sožitja, v trdem delu, v zvestobi in v trpljenju, pa tudi v veselju

svojo slovensko zemljo najbolj ljubili. Med temi sinovi rodu, ki je od rojstva do smrti nosil v sebi neizbežno nujno zveste službe Bogu, narodu in domovini, je nedvomno stal na zelo vidnem, častnem mestu naš garač Jože Jenko.

Kot vsaka resnična veličina, je tudi življenjska pot pokojnega Jožeta Jenka slovensko preprosta.

Kot sin posestnika in trgovca se je rodil 15. januarja 1908 v Straži-Toplice pri Novem mestu, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo. Po nižji srednji šoli v Krškem je nato v Novem mestu absolviral še kmetijsko in trgovsko šolo in tako za svoje okolje vsestransko strokovno usposobljen stopil v življenjsko borbo, ki jo je s pridnostjo, poštenostjo in vztrajnostjo znal mojstrovati tudi v popolnoma drugačnih, tujih in mnogokrat celo sovražnih okoliščinah vse do svoje smrti; saj si je tudi v Argentini, kamor je prišel leta 1948 s tisoči Slovencev, ki so hlipali za svobodo, znal ustanoviti industrijsko podjetje.

Toda veličina Jožeta Jenka ni obsežena v njegovih zmagah in porazih na področju njegovega zasebnega pridobitvenega udejstvovanja. Njegova prava veličina je v tistem takorekoč vzporednem delovanju, ki njemu samemu ni donášalo nikakšnih gmotnih dobrin, pa je razsipalo bogate sadove njegove dejavnosti okolju, kateremu je bilo posvečeno.

Že kot deček se je začel udejstvovati pri naraščanju domačega Orla, ki mu je končno predsedoval. Po razpustu Orla je svojo marljivost posvetil Slovenski fantovski zvezi in Prosvetnemu društvu, ki mu je tudi predsedoval dolga leta. Istočasno je bil tajnik in član okrajnega odbora Slovenske ljudske stranke (SLS) v Novem mestu. Tam je uspel ustanoviti še Društvo absolventov kmetijskih šol in bil zato tudi njegov prvi predsednik ter član zveznega odbora teh absolventov v Ljubljani, kjer so izdajali svoj stanovski list „Brazda“ in je bil Jože Jenko član njegovega konzorcija. Poleg vsega tega je bil še dolga leta tajnik gasilskega društva v domači fari, podstarešina gasilske župe v Novem mestu, član odbora Gasilske zveze v Ljubljani ter predstavljal slovensko gasilstvo v zveznem odboru v Beogradu. — Edino, kar je Jože Jenko za vse dobil, je bila vrsta organizacijskih in javnih priznanj in odlikovanj, med katerimi so bila tudi češkoslovaška, poljska in madžarska; sadove njegovega dela pa je žel slovenski narod.

Po vsem tem je bil pokojni Jože Jenko samo nezvest samemu sebi ter bi izdal svoje dotedanje delo v službi Bogu, narodu in domovini, če ob prelomnici za časa minule vojne ne bi ravnal, kot je. Kljub temu, da ga je okupator takoj zaprl in torej ni moglo biti nikakšnega dvoma o njegovih svobodoljubnih domovinskih čustvih in njegovi nacionalni neoporečnosti, je komunistem predobro poznal in bil v svojem dotedanjem javnem delovanju preveč prekaljen, da bi lahko nasedel vabljivim lažem in zločinskemu zvodništvu rdeče „osvobodilne“ fronte. Nasprotno! Bil je med prvimi, ki je nemudoma opozoril na resnične namene rdečih zarotnikov, ko so tokove svobodniških čustev okupiranega naroda navajali na svoj zločinski mlin boljševiške revolucije prav v dobi, ko nobenemu izmed resničnih rodoljubov ni preostala nobena drugačna možnost, da bi mogel storiti kaj prijemlivega proti krvavim, zverinskim zločinom zahrbtnih komunističnih partizanov, razen da je v obrambo svojega imetja in golega življenja pograbil za puško, ki mu jo je lahko dal samo osovraženi okupator, da je tako pod pritiskom stalinističnega poneumljanja in posiljevanja javnega

mnenja postal za perfidno rdečo zaroto dobrodošli „kolaborater“ in „izdajalec“.

Jože Jenko je vedel, da je pri tem šlo vsaj za usodo rodov, če ne že za v sužnost pogreznjeno nedovidno bodočnost naroda. Zato se lažnega pečata kolaboraterstva in izdajstva ni ustrašil. Ko so torej stale na kocki najvišje vrednote ne samo slovenskega naroda, ampak dostojnega sožitja vsega človeštva, katerim je posvetil vse svoje dotedanje delovanje in vse svoje najboljše moči, zanj pač ni mogla biti veljavna nobena še tako umetno postavljena prepreka, da se ne bi nemudoma pridružil tistim nesebičnim, idealnim legionarjem, ki so na edino možen način samoobrambe skušali na samem začetku zadržati naval stalinistične boljševiške zarote na našo domovino.

Prav zato je bila zanj tudi strahotna tragedija Grčaric in Turjaka v usodnih septemberskih dneh leta 1943, ki je dokončno razkrinkala resnično zločinsko pošast za komunističnim „osvobodilnim“ bojem, žareč ka-žipot tja, kjer je bilo edino mesto vseh tistih Slovencev, ki so svoj rod resnično ljubili v žrtvi in zvestobi: Na slovenske okope svobodnega človeštva!

Ko je videc-mučenec general Leon Rupnik v usodni uri pozval Slovence, da spričo nedvomnih ciljev zločinskih stalinističnih zarotnikov opustijo vse drugotne interese in se združijo v enotni tabor za slovenskim domobranstvom ter se tako spustijo v boj na življenje in smrt za Boga - Narod - Domovino, je Jože Jenko že bil intendent novomeške bojne skupine, katera je zaradi svojega strateškega položaja in borbenosti postala dejanska osnova te naše po kralju Samu zopet prve slovenske narodne vojske. In ko je bil proti koncu vojne formiran še zadnji udarni bataljon slovenskega domobranstva, je postal vodnik težke čete te novoustanovljene bojne skupine.

Ker mu je prizanesla usoda, ki jo je na Vetrinjskem polju zaslepljeno svetovno politično kramarstvo pripravilo slovenskim domobrancem, je Jože Jenko pravilno ocenil, da z našo vseslovensko vetrinjsko žaloigro boj za Boga, narod in domovino še zdavnaj ni končan. Pravilno je razumel da je po edino resnični narodni revoluciji, s katero je domobranstvo vsled mednarodnega komunističnega navala prav za časa tuje okupacije izoblikovalo novega Slovenca, vetrinjska žaloigra poslej za naš narod enak simbol heroike, kot je Kosovo polje za Srbe, pa da se je na Vetrinjskem polju naše slovensko domobranstvo povzdignilo v zgled in opomin ne samo za dolge rodove Slovencev, temveč tudi v edini pravilni kažipot vsega svobodoljubnega človeštva.

Zato tudi v emigraciji ni počival. Poleg pomorjenih slovenskih bataljonov, ki so mu s svojim bojnim geslom do same smrti razsvetljevali pot skozi življenje tudi v tujini, so ga podžigale še lastne žrtve, ki so od njega terjale sveto maščevanje resnice, poštenosti, dobrih del in ljubezni; saj so stalinistični partizani na krvavi dnini boljševiške revolucije tudi njemu zverinsko pobili brata, svaka, dva bratranca, pregnali družino ter sestro

odpeljali na prisilno delo. Tudi mati mu je zaradi vsega prestalega trpljenja morala leči v mnogo prezgodnji grob.

Tako ga najdemo med ustanovitelji in prvimi odborniki društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini, ker so ga dogodki povsod okoli njega in po širnem svetu nenehno opozarjali, da se boj slovenskega domobranstva za Boga, narod in domovino šele dokončno začneja. In ker je resnično dojel, da so naši mrtvi domobranski bataljoni edinstven zgled, ki ga je po inspiraciji njihovega očeta in ustanovitelja eden izmed najmanjših narodov postavil za vse svobodoljubno človeštvo, je postal samo zaradi tega, da bi domobranska podoba in njegovi ideali ostali neoskrbnjeni in čisti, eden izmed pglavitnih dejstvenikov **reorganizacije** društev slovenskih protikomunističnih borcev v svobodnem svetu. Zato ni slučaj, da je bil tudi eden izmed tistih, ki je najbolj dosledno vztrajal na tem, da domobransko vodlo **Bog - Narod - Domovina** postane ne samo vodilo in uradni pozdrav **Tabora**, temveč da mora postati ta idejni zaklad, ki je edina trdna osnova poštenega sožitja vsega človeštva, smernica vsega našega sedanjega in bodočega delovanja — tudi političnega. Zato smo ga srečavali v nemirnih, nenehnih diskusijah; zato je zdramil širom svobodnih zemeljskih celin raztresene borce za nadaljevanje našega slovenskega svetega boja na okopih svobodnega človeštva; zato je kot upravnik našega glasila s **Taborom** in drugimi publikacijami uspel obnoviti domobransko idejno borbo tudi v zaslužnjeni domovini; zato je z neutrudnim dopisovanjem znal povezati domobranske borce od skrajnega severa Finske do Avstralije; zato nas je neprestano bodril, podžigal in tudi grajal v trenutkih malodušja; zato je noč in dan prosjačil in izterjaval darove za naše invalide in dela nezmožne; zato je bil iniciator in pglavitni garač za slovensko zavetišče pri Buenos Airesu, ki brez njega vsaj še zdaj gotovo ne bi bilo tako lepa resničnost kot je... Če Tabor danes pomeni ne samo edino množično in vesoljno organizacijo slovenske protikomunistične emigracije in dejstvenika, s katerim je treba vsak dan bolj računati v zdomstvu in v domovini, je to v veliki meri zasluga prav čudovito iniciativnega, delavnega duha pokojnega Jožeta Jenka.

Sedaj se je umiril...

Ker je poznal zahrbtnega, potuhlega sovražnika, ki ga je že dolgo nosil v sebi, se mu je spričo njegove smrtne sence, ki je hodila tik za njim, izpolnila skoraj že plašna želja, da se je ob petindvajsetletnici naše žaligre lahko še poklonil veličastnemu junaštvu izdanih borcev na Vetrinskem polju in od tam dihnil preko Karavank vso svojo v borbi, delu, žrtvah in trpljenju nakopičeno ljubezen do zaslužnjenega slovenskega sveta. Tam ni je zaželel: „Tu bi tako rad legel k počitku...“

Pa se je za nekaj mesecev še vrnil med nas, da nam z zgledom svojega garanja do zadnjega diha zapusti prebogat testament zvestobe, ljubezni in dela za ideale, ki so tako veličastni, da jih v duši Jožeta Jenka ni mogla zadušiti niti nepremagljiva bolezen... Še smrt, ki je tistega vro-

Jože Jenko

Postarešina in članski načelnik DSPB-Tabor v Argentini,
ustanovni član in odbornik zavetišča škofa dr. Rožmana

nas je po težki dolgi bolezni za vedno zapustil dne 18. decembra 1970 in je bil dne 19. decembra pokopan na pokopališču v San Martinu. Sv. maša zadušnica bo 17. januarja 1971 ob 11. uri v zavetišču.

DSPB-Tabor, Argentina

Odbor zavetišča
dr. G. Rožmana

Buenos Aires, 19. decembra 1970

čega argentinskega popoldneva 18. decembra 1970 za vedno zlomila njegove telesne sile, Jožetovega duha, ki je prekipel v sijajnem bogastvu in obilju združujočega domobranskega poslanstva, ni ugasnila.

Kljub temu namreč, da smo ga pokopavali na argentinski poletni sobotni popoldan, ko je bilo zaradi počitnic in delopusta silno težko rojakom posredovati to našo grenko slovensko resnico, se je na pokopališču v San Martinu zbralo toliko pogrebcev vseh slojev in opredeljenj, da so nedvomno potrdili nenehno pristnost Jožetovega duha med nami. To so v pietetnih mislih svojih poslovnih besed potrdili tudi predsednik DSPB-Tabora v Argentini Ivan Korošec, prof. dr. Srečko Baraga za odbor slovenskega zavetišča in pa poslovodeči tajnik Slovenskega Narodnega Odbora Miloš Stare. Tako je popolnoma v smislu visokih stremlenj pokojnega Jožeta Jenka tudi še njegova smrt potrdila dejstvo, da smo kljub vsem diskusijam, ki so končno samo nujno potrebno učilo za naše življenje v resnični svobodi in demokraciji, v delu in zvestobi Bogu, narodu in domovini — eno!

Ostane samo grenka slovenska resnica, da smo po petindvajsetih in več letih, odkar najboljši slovenskega rodu polagamo v gnitje tuji zemlji, da'č od rodne grude pokopali tudi moža kot je bil Jože Jenko, medtem ko našo in njegovo zasluženo domovino še vedno pestijo okrvavljeni pustolovci — novega razreda birokratskih biričev rdečega nasilja. Prav ta resnica pa bo tudi naš nenehni opomin, da ne bomo izpustili zastave, ki nam jo je ob slovesu v večnost predal, dokler je ob podpori njegove molitve v zboru mrtvih domobranskih bataljonov ne zasadimo na veliki oltar Svobode.

Komunistično prikrojevanje zgodovine

Vsa povojna literatura komunističnih piscev, ki obsega na stotine in stotine knjižnih izdaj, jasno priča, da je glavni in edini cilj komunističnih oblastnikov, zapisati med in povojno zgodovino doma tako, kot želi komunistična partija. To prikrojevanje zgodovine je načrtno in izvajano z vso doslednostjo.

Vsako takšno delo obsega kopico laži in potvorb, ki pa niso skrbno zavite v tenčico polresnic. Polresnični dogodki so namreč amplificirani in skrbno dokumentirani, zaradi česar potem navedenemu bralcu celotno delo daje videz verodostojnosti. Zunanji svet je tako prisiljen uporabljati ta dela kot „uradno“ in resnično dokumentacijo dogodkov, ki jih posamezna dela obdelavajo.

Za komuniste ni važno, če je dežela v ekonomskem kaosu, ni važno če so ljudje nezadovoljni, če ljudje odhajajo s trebuhom za kruhom. Zanje je važno le eno: ovekovečiti komunistično partijo kot rešiteljico jugoslovanskih narodov in preprečiti vsak poizkus, da bi tudi druga plat zvona — resnica mogla priti na dan.

Komunisti delajo dolgoročne račune. Ne le za danes. Prav zaradi tega se na vse pretege trudijo, da bi vsa povojna in medvojna zgodovina bila intenzivno dokumentirana; tako, da ne bo nobenega prostora več za kak drugačen prikaz.

Ob koncu leta 1969 je v Ljubljani, v založbi Zavoda Borec izšla nova taka knjiga pod naslovom „Kralj Peter in vlada v emigraciji.“

Delo je napisal neki Mihajlo Marić, o katerem vem sila malo. Zvedmo, da je bil rojen v Beogradu; toda od rojstva do leta 1942 je v njegovi biografiji vrzel. Potem pa je njegov življenjepis pester. Bil je partizanski borec in celo oficir „ljudske armade“. Zadnjih nekaj let se peča z novinarstvom in piše „zgodovinska“ dela. V svojem zadnjem delu pod gornjim naslovom na 462 straneh opisuje dogodke doma in razmere v emigrantski vladi v Londonu in v Kairu v letih od 1941 pa do konca 1943. Kaj se je odigralo po tem letu, o tem avtor ne razpravlja, vsaj v podrobnostih ne, in se tako skrbno izogne priznati, kako so leta 1944 bili partizani pregnani iz Srbije, in koliko umorov so komunisti zagrešili. Na vse načine pa se trudi, da prikaže sledeči kontrast: Partizani so resnično narodna sila, homogeno povezane enote mož in žena in kot bratje in sestre povezani v boju proti silam osi. Na drugi strani pa so četniki enostavni morilci, roparji in kolaboraterji.

Kolikor je v knjigi drobtin, v katerih opisuje razvoj v domovini, v njih kar mrgoli laži in potvorb; pa tudi dokumentacije o revoluciji so meglene ali take, da jih je nemogoče preveriti. Kot polresnico pa uporab-

lja opis razmer v emigrantski vladi in krize, ki so bile v teh vladah vsa leta med vojno. Te razmere so namreč dokaj poznane; zlasti bravcem v zunanjem svetu. Zato je pač bilo treba napol zapisati vsaj nekaj tako, kot je v resnici bilo.

Knjiga seveda nima nobene posebne vrednosti in je pač samo nov doprinos k ciklu komunističnih laži. Zanimiva je le v toliko, da podrobno opisuje vse krize, ki so se vrstile v posameznih obdobjih v emigrantski vladi, in v kolikor prizna, da so bili Angleži vsaj po letu 1943 nenaklonjeni tako emigrantski vladi kot narodnim silam doma.

V tej zvezi je zanimiv avtorjev prikaz bega, ki ga je Kralj Peter planiral iz Kaira.

Potem, ko so Angleži začeli pritiskati nanj, da vrže Mihailoviča, je bil kraljev namen, da ukrade angleško letalo in z majhno skupino prijateljev odleti v domovino. V ta namen se je kralj sam naučil pilotiranja. Zadeva je bila izdana, kralj postavljen pod angleško kontrolo, eden od prijateljev, kateremu se je posrečilo pobegniti pa je bil sestreljen od angleških lovcev.

Dalje je knjiga zanimiva v toliko, da jasno prikaže, kako so bili komunisti od vsega početka infiltrirani v vseh področjih emigrantskega udejstvovanja in posebej delovanja emigrantske vlade.

Mnogi člani vlade so se takoj po vojni ali kasneje vrnili domov. V opisih o posameznih ministrih se dotika tudi slovenskih ministrov, zlasti še dr. Kreka; vendar o njih ne pove kaj posebnega.

Kadarkoli se je avtorju zdelo, da je polresnica morda v škodo komunističnim pogledom, koj poskrbi, da zadeve obrne tako, da je v prid komunističnim pogledom. Ko na primer govori o nameravanem kraljevem begu k Mihailoviču, skuša dokazati, da je ta načrt bil v soglasju z Nemci in pripravljen z nemško vednostjo. Dokumentacij o tej zadevi nima in se jim previdno izogne. Sploh svoje vire prikazuje megleno in v neredu pod „pripombami“; to je izjavami ljudi, ki so, ali pa še zasedajo ugledna mesta v komunistični partiji, ali pa navaja osebne izjave ljudi, ki so že mrtvi.

Revolucijo doma opisuje le v grobih obrisih; in še v tem postreže bravcu s kopico laži. Uporablja izjave angleških levičarjev, ki so pripomogli komunistom do oblasti.

Tendenca knjige je jasna: Vsi, razen partizanskih odredov Jugoslavije, so bili izdajalci in kolaboraterji. Gotovo, saj od Marića in ostalih komunističnih samozvanih „zgodovinarjev“ ne moremo kaj drugega pričakovati.

Potrebno bi pa bilo, da bi spregovorili oni, ki so jim znane razmere v medvojni emigracijski vladi; da se ne bo slišal samo en glas in da ne bo znana le polresnica, pač pa tudi dejstva.

KRVNIKI OSTANEJO KRVNIKI

„Če človek podivja, je hujši kot zver“, smo včasih slišali govoriti stare ljudi. Ta rek v polni meri drži za slovenske komuniste. Kaj vse so počeli s svojimi idejnimi nasprotniki, se ne da popisati. Če bi kdo mogel zbrati vsa skrita grozodejstva, bi gotovo razkril najbolj barbarsko mučenje in najpodlejše satansvo rdečih krvnikov.

Seveda komunisti o svojih umorih molče kot grob, čeravno v narodu živi resnica, ki zdaj še ne sme biti javno znana. Gotovo je, da bo tudi to najstrašnejše poglavje slovenske zgodovine prej ali slej prišlo na dan.

Da bi ta dan potisnili čim dalj v bodočnost, se komunisti od časa do časa zaganjajo v četrt stoletja mrtve domobrance in druge žrtve, obenem pa napihujejo laž o partizanskih „junaštvi“, katerih v resnici ni bilo nikjer. Saj še vemo: kjer so bili domobrance, tam so partizani poznali samo beg; zmago so jim prinesle boljševiske horde in pa anglosaška politika, ki je bila že od nekdaj pripravljena žrtvovati veliko, samo da so na koncu vsake vojne prikrajšani Slovani. Ob koncu 2. svetovne vojne pa se jim je posrečilo celo to, da Slovani uničujejo samj sebe.

Svoja „junaštva“ so partizani pokazali nad zvezanimi domobranci, katere so jim vrnil angleški komunisti, in nad drugimi zaporniki, katere so po „osvoboditvi“ pobrali po domovih. Veliko je bilo o njihovih zločinih že napisano, še več bo pa ostalo skrito za vedno, ker čas beži in priče umirajo.

Komunisti se zelo radi hvalijo, da njihova vohunska mreža žanje velike uspehe, odkar so jugoslovanske meje odprli v obe smeri. Da je to res, drži, saj rdeči agenti znajo tako nesumljivo vtakniti svoj nos v vse emigrantske kroge. Gotovo pa je tudi, da tudi svobodni svet marsikaj zve, kako so partizanski „heroji“ zaslužili svoje naslove, privilegirane položaje v socialistični družbi in mastne penzije že pri najboljših letih.

Nobena reč iz cele revolucije tako ne drži, kot dejstvo, da so vsi, ki danes dobro živijo na račun zasužnjene naroda, prelivali nedolžno kri.

Eno takih zloglasnih orgij so uprizorili v prvih dneh junija 1945 na Boštjanovi kmetiji pri Škofji Loki. Iz škofjeloškega gradu so privlekli tri zvezane domobrance. V omenjeni hiši so jih posadili na klop ob peč in se nad njimi razdivjali ob plesu in žganju. Med tem ko so okoliški partizani in terenci plesali, so jih z veliko naslodo rezali in zabadali z noži, jih pretepali do nezvesti ter jim razbili čeljusti in celo glavo. Ko so vsi trije obležali v krvi, so jih edvlekli v boršt in jih ob poti, ki pelje v Crngrob, zakopali. Umorjeni fantje so bili: Kosačev od Sv. Duha, Colnarjev France in Krivcov Tone, oba iz Šutnja.

Za to strašno celonočno mučenje so ljudje kmalu zvedeli, a še danes ne upajo govoriti. Le šop rož je včasih kdo vrgel na neposvečen grob, a so komunisti tudi za to grozili s kaznijo, če koga dobe.

Podoben zločin so naredili v Crngrobu. V staro mežnarijo so natrpali precej jetnikov, največ ustašev, potem pa okna in vrata zabili, mežnarijo pa zažgali.

Komuniste je moral sam pekel navdihovati za mučenja. Ni jim bilo dovolj, da so nedolžne žrtve že v naprej obsojali na smrt, hoteli so pri vsaki tudi uživati nad trpljenjem in strahom pred smrtjo. Še več: žival odneha in se umiri, ko se do sitega nažre; slovenski komunisti satanske sle po prelivanju nedolžne krvi vse do danes niso utešili. Govore o pozabljenju in dialogu, v resnici pa samo iščejo prilike, da zgrabijo in uničijo drugega za drugim. V miru puste samo tiste, ki kot koristna budala nevede širijo njihovo propagando, in tiste „koristolovce“ (tako je pred leti zapisal eden zelo zavednih v AD, a ni povedal, da je bil sam eden od tistih redkih v nečastni vrsti), ki so bili domobranci brez ideje, danes pa niso ne krop ne voda. Rdeči se niso spremenili niti za las, kar potrjuje primer **Janeza Matašiča** iz Kanade, katerega so lani prijeli, ko je šel na obisk domov, letos pa so zgrabili nekega Hrvata, mu naložili celo vrsto kaznivih dejanj in ga zelo verjetno ubili še preden so ga javno obsodili na smrt.

Znano je, da je prve tedne po vojni zmanjkalo veliko ljudi. Ponoči so jih odgnali v temo, vrnili se niso, a nihče niti vprašati ni upal po njih.

Pred mesecem mi je prijatelj zaupal, kako so oznovci „pospravljali“ nezaželeni ljudi. Ležal je v bolnišnici in zgodilo se je, da sta v isti sobi ležala dva komunista. Ponoči, ko je bilo vse mirno in jima „junaška dejanja“ niso pustila spati, sta se spovedovala:

„Saj veš, kako je bilo takrat... Nekaterim nismo mogli nič dokazati, a bili so napoti, ker niso bilj z nami ali pa so bili bogati. Domačini jih niso mogli kar tako, ker bi se razvedelo, če bi jih kdo spoznal. Tako so nas klicali v druge vasi, kjer smo kot neznanci ob večerih klicali določene ljudi iz hiš. Še isto noč jih je povohala „matilda“ kot med vojno... Drugi večer so nam pa tovariši iz iste vasi naredili enako uslugo...“

Take izjave so res prava slika partizanstva in ne potrebujejo nobenega komentarja.

— :: —

Kot se spominjam, je rdeča oblast že jeseni 1945 ali spomladi 1946 po župniščih zaplenila vse krstne in mrliške knjige. Izgledalo je, da hočejo pač vse imeti v svojih rokah; in ker jim je bila vera najbolj na poti, je bilo čisto logično, da so se najprej vrgli na duhovščino in ji odrekli vsako zvezo z narodom.

Te knjige so po svoje prikrrojili: izpustili, kar so smatrali za potrebno, in pripisovali svoje politične pripombe. Zdi pa se, da je tu celo sama oblast prišla v precep: ljudje vedo za svoje domače, za sorodnike in

cele fare, katere so komunisti brez sodbe pobili; zato vseh niso mogli brisati iz knjig. Mrliškega lista tudi ne morejo izdati, ker bi tako priznali svoje zločine in tako je kljub temu načrtnemu delu v knjigah ostala še cela vrsta ljudi, ki so bili rojeni, umrli niso, a jih nikjer ni.

T. R.

Prid' zidar se les učit . . .

V Moskvi je izšla knjiga z naslovom: „Organizacija in Administracija Sociološka analiza buržujske teorije.“

V nasprotstvu z običajno prakso, da sovjetski avtorji vseprek tolčejo po vsem, kar je v zvezi z zapadno demokracijo, in še posebej s kapitalizmom, pa predstavlja ta knjiga povsem resno in presenetljivo študijo metod gospodarskega poslovanja v zahodnem svetu. Avtor knjige odkrito piše, da se morajo sovjetski strokovnjaki posluževati tudi izsledkov kapitalistične znanosti, čeprav jih seveda morajo kritično ocenjevati in preučevati ter nato — z očitnim namenom, da se zavaruje pred kritiko ortodoksni komunističnih predstavnikov — izjavlja, da je ostvaritev neke resnične znanstvene teorije organizacije in uprave modernega gospodarstva mogoča samo na „metodološki osnovi marksizma in leninizma, ki je edina znanstvena teorija družbenega razvoja.“

Uvod tej nenavadni knjigi pa je napisal Aleksej Rumjancev, podpredsednik Sovjetske akademije za znanost, ki zavrača dosedanji izgovor sovjetskih gospodarstvenikov, da preučevanje kapitalistične tehnike ni sprejemljivo, ker kapitalistično gospodarstvo temelji na lastnih zakonih, ki so tuji socialistični družbi.

Ta knjiga je samo ena od številnih publikacij in člankov, ki so se v zadnjem času pojavili v sovjetskem tisku in se nanašajo na tehniko kapitalističnega gospodarstva. Zdi se torej, da je pod težo političnega pritiska, gospodarske nesposobnosti in nezadovoljstva državljanov v sovjetski sistem vdrla še ena „tuja učenost“ — kapitalistični sistem gospodarskega upravljanja.

V LASTNEM ZRCALU...

Kopica nečitane komunistične propagandne literature se je zopet povečala z novo 380 strani obsegajočo „zgodovinsko“ knjigo o Jeseniško-bohinjskem odredu. Toda pisec Mile Pavlin je pri tem delu naletel na težave, ki jih je — v razliki z drugimi „zgodovinarji“ — v uvodu odkrito

priznal, ko piše, da je težavno pisati o še živih ljudeh (misli seveda o partizanih), zlasti pa „o njihovih napakah.“ „Toda prav te napake, ki so bile zelo pogoste in ki so imele včasih tragične posledice“ (podčrtali mi), piše dalje Pavlin, „so zelo poučne za mlade ljudi, ki naj bi se iz njih učili. Zgodovina brez napak bi bila podobna lepi, toda neresnični pravljici in je zato ne bi mogli imenovati zgodovina...“

Gornje vrstice iz te knjige naj dobro premisli uradni „zgodovinar“ Franček Saje, preden se bo zopet lotil „zgodovinskega“ obdelovanja medvojnih dogodkov!

Neprečitano pismo

V zapuščini pok Jožeta Jenka je bilo še neodprto pismo saborca, ki ga na tem mestu priobčujemo v pietetni spomin na nepozabnega pokojnika. — Op. ured.

Córdoba, 8. december 1970

Dragi g. Jože Jenko!

Gospod Matičič mi skoro v vsakem pismu sporoči Vaš pozdrav in tudi o Vaši bolezni.

Želim Vam, da bi čimprej ozdraveli, ker je dela še zelo veliko — toda delavcev je malo.

Odkar ste me pohvalili, da sem dobro napisal „Z Vuletom za okopi“ (V. 1962, št. 9, str. 204), sem nato večkrat mislil na Vas in Vaš kraj. Zahvalim se Vam, da ste mi vzbudili vero, da sem tako lahko še kaj napisal.

Tam doma v Sloveniji — med zelenimi polji in lepimi naselji, ki so ob tem času pokriti z belo sneženo odejo, se — kot da bi bila utrujena — pomika zelena Krka. Še pred kratkim divja in prešerna reka, stisnjena med bregove in skale, se v vašem kraju umiri in pomika naprej kot zaspna devica. Mogoče ji je dolgčas po hribih in soteskah; mogoče bi se rada ustavila v Toplicah, da se malo pogreje. Kako lepi so tisti kraji. Verjetno, da Bog lepših ustvariti ni mogel.

Verjetno, da je bil veliki ponedeljek leta 1943, ko sem iz Kostanjevice spremljal nekega vojaka, da je šel domov po pirhe. Ko sva prišla v Strazho, so nama šli lasje pokencu. Da bi imela ob enajstih zjutraj privide, ali da se nama sanja, Ne! Kar sva videla, je bilo popolnoma realno. Pred neko veliko gostilno so na konjih prijezdili tako laški kot rdeči oficirji! Pustili so konje (eden je bil bel) ob gostilni, sami so pa prijateljsko vstopali v poslopje. Tako so se počutili varne, da niti stražarja niso imeli. Ne ene, ne druge barve. Za naju, akoravno sva bila z orožjem, se ni nobeden niti zmenil. Ob desnem bregu Krke, približno pol ure proti zahodu

je bila v hribu med drevjem vasica, kjer je bil doma moj tovariš. Povedala sva, kaj sva videla in sva se kar hitro po kosilu po drugi poti vrnila proti Kostanjevici. Ako sva to zvečer povedala povelj. g. Francju Sekolecu, se ne spominjam.

Vidite, g. Jenko, kaj sem jaz doživel, tam ob zeleni Krki — tako blizu Vašega doma.

Blíža se Božič — želim Vam še enkrat zdravja in božičnega miru ter srečno in veselo novo leto 1971.

Za vse, kar ste storili za mene in tudi za druge soborce, se Vam iz srca zahvalim; enako tudi za „Tabor“, v katerega z veseljem vlagate toliko žrtev.

Sprejmite prisrčne pozdrave Vi, kot domači

Vaš

Karel Kordiš

NAŠI MOŽJE

Ivan Bračnik – 60-letnik

Kdo ga še ne pozna? Ko sem se pred leti srečaval z bivšimi domobranci po raznih krajih v Kanadi in Ameriki, so me neštetokrat vpraševali po Ivanu Bračniku, ki naj bi živel blizu St. Catherinesa. Izročali so mi pozdrave za njega, katerega pa jaz osebno sicer nisem poznal, pa že toliko slišal o njem. Po posredovanju prijatelja in soborca Jožeta Grebenca smo se končno sešli neko nedeljo na Grebenčevi farmi. Ob tej priliki sem izročil Ivanu toliko že leta starih pozdravov. Od tega srečanja smo neločljivi prijatelji.

Ivan je bil slovenski domobranec in je bil v službi domovine kot podnarednik na kočevski postojanki. Neustrašeno je vodil svoje fante v patrole daleč okrog Kočevja in Ribnice. Zelo je ljubil svoje fante domobrance; zato pa so ga spoštovali in so šli z njim iz borbe v borbo ter izvajali veliko zmag nad komunisti. Kadarkoli se snidemo, se naši pogovori gotovo zavrtijo v dobo tistih časov revolucije, katero so nam vsilili komunisti.

Koliko je preživelih borcev iz tiste edinice kočevske postojanke? Ivan zelo s spoštovanjem omenja Savellija in Gorjupa. Čeprav se nam vsem spomini meglijo in nam bodo šla imena iz glave, ne bomo pozabili njih mladih obrazov. Pozabili ne bomo tistih zločinov, katere so storili slovenski komunisti, ki so vrnjene po Angležih, neoborožene po končani vojni vse zverinsko pomorili.

Leta 1948 je Ivan emigriral v Kanado. Delal je na železniški progi v predelu severnega Ontarija. Naveličal se je hladnih krajev in se preselil na naš lepí „Niagarski polotok“. Nekaj časa se je zadrževal v Torontu

in Hamiltonu, ter se končno za stalno naselil v trgu „Fort Erie“. Letos je poteklo 20 let, odkar dela v tovarni „Horton steel“.

Od doma je pred 17 leti dobil ženo Marijo, par let nato pa še sina Ivana in Franceta. Danes imata naš slavljenec Ivan in žena Marija 4 vnukč-ke. Vsi Bračnikovi so veseli in zadovoljni, da živijo v svobodi, za kakršno se je nekdaj njih oče in stari oče neustrašeno boril.

Šestdesetletnico je Ivan praznoval v krogu svoje družine in svojih prijateljev. „Še na mnoga leta, Ivan,“ ti kličemo vsi znanci, prijatelji in soborci.

France Kozina

F. Kozina

Srečno novo leto!

Svet na zemlji se pripravlja
Resnico božjo, da proslavlja
Enkrat na leto, da slavi,
Častj in prosi milosti!

Naj prošnjo našo Bog usliši
Oddano njemu v božji hiši
Nam usliši srčne naj želje,
Odreši naroda gorje.

Vsi srečni smo, čeprav v tujini;
Ostali pa so nam spomini:

Lepota drage domovine,
Elitne vojne zgodovine.

To v mislih naj nam bo vse dni;
O Bog, naj bomo uslišani!

Marijan Amon

MED VRŠACI TRESKA

(Na pohodu z gorenjskimi domobranci)

V grapi je izkopnel zadnji sneg. Prvi beli cvetovi zvončkov so veselo kukali izza grude. Pesem ptičev je polnila grmičevje in okoliščen gozd. Steza se je počasi sušila. Majhne zaplate stopljenega snega so hlapele v pomladanskih žarkih. Dih pomladi se je čutil v vsakem koraku. Duh prebujoče zemlje, odganki listov so pričali novo življenje v naravi. Pot se je izgubljala med nizkim smrečjem v gozd.

Na rob gozda je stopil domobranec. Za njim drugu, tretji... zadnji je bil deseti. Bila je izvidniška patrola. Postave so počasi rastle in se bližale grapi. Vse je bilo tiho. Le suha veja je tu in tam počila pod težkimi gojzarcami. Hodili so v presledkih. Drug za drugim.

Na čelu je bil vodnik. Čepico je imel po strani in njegove oči so nemirno pobliskavale na vse strani. Na robu smrečičja se je ustavil. Previdno je pogledal preko poseke proti robu gozda. Vzel iz torbe daljnogled in dobro premeril pot.

„Ničesar sumljivega. Naprej!“

Z zamahom roke je dal znamenje in vod se je premaknil. Znova so se udrli težki čevlji v vlažno pot.

Steza se je počasi vila navkreber. Sonce je pripekalo skozi debele vojaške suknje. Prve znojne kaplje so zdrčale izpod čepice na lica.

„Previdno!“ je presekala tišino deseterjev glas. „Smo na sipini! Povečajte razdalje.“

Vod se je raztegnil. Strojničarja sta skočila na obe strani voda v zaščito.

Sipina proti gozdu se je počasi krčila. Zadnjih dvajset metrov je vodnik sam preskočil do roba gozda. Tam so kratko počili. Vojaki so si brisali debele kaplje znoja. Šele sedaj so spregovorili prve besede: težke in redke. Preveč jih je izdelalo sonce in dolga pot. Tri ure hoda in manjka še ena do kote 814.

„Nadaljna pot ni nič manj nevarna od sedanje. Jože, ti poznaš vse steze; nam boš sedaj za vočnika,“ je ukazal vodnik. Počijemo 15 minut in nato naprej.

Vodnik je gledal v globino gozda, kakor da bi ga hotel prodreti z očmi. Na pol sedé je bil naslonjen na smreko. Brzostrelka mu je počivala na kolenih. Zraven njega je sedel Jože.

„Tako; ti poznaš gozdove?“

„Seveda; saj sem mnogokrat nabiral jagode in smrečje v njih. Pozimi smo se pa smučali po gozdnih poteh. To so bili lepi dnevi — polni veselja.“

Vodnik je pogledal na uro: „Čas je; nadaljujmo pot!“

Domobranci so objeli hlad mogočnega gozda. Stare, visoke smreke so mogočno razprostirale veje proti tlom. Le vitki, vedno sveži vrhovi so gledali proti soncu. Prečkali so kolovoz in pot. Globok jarek je izginjal za ovinkom v dolino. Slišati je bilo samo hropenje sape.

„Saj nismo na vežbanju; tako hodimo gor in dol po jarkih in kolovozih,“ se je oglasil Tone z debelim glasom. Ni dobil odgovora; samo sojenje se je počasi pojenjavalo.

Jože jih je vodil po ozki stezi. Prečkali so znova kolovoz in se pričeli vzpenjati po zarasli drči navkreber. Veje se gladile obraze domobrancev.

„Hudiča, to so že vice; na vrhu bo pa pekel,“ je napol glasno go-drnjal Lovro.

Drča se je končno odprla v majhno jaso. Zaplate gozdne trave so se raztezale v dolino. Smrečje in skale.

„Tukaj je vrh; kota 814. Pod nami je leži pot. V mehki zemlji se še sedaj vidijo sledovi koles,“ se je razgledoval po stezi Klemen.“

„Se spoznaš kaj na te stvari?“ ga je vprašal vodnik.

„Seveda; saj sem bil pri skavtih in veliko sem hodil po gozdovih.“

Klemen je počasi šel po cesti in budno gledal sledove voza, stopinje čevljev, podkev... Prišel je do ovinka; pot je hitro padala navzdol.

„Ni veliko razgleda,“ je brundal. Gledal je gozd, kakor da bi ga hotel prebosti.

Domobranci so se radovedno razgledovali po jasi. Klemen je sam koračil po poti in se bližal ovinku. Pot se je znova odvila in zavila za ovinek. Na obeh straneh z mahom porašen graben. Ustavil se je in poslušal. Gledal je v tla in primešljeval: „Zopet voz!“

Napel je ušesa in poslušal. Sedaj je že razločno čul škripanje voza. Skočil je nazaj in tekal.

„Voz; v zasedo!“

Domobranci so skočili s previdno razdaljo vstran od poti. Skriti v grmičevju in za debli so neprestano pričakovali voza.

Izza ovinka se je stegnila konjska glava. Nato voz. Na njem je sedel priletel moški. Peljal je drva in mrvo. Jože se je nagnil k vodniku, naj ga ustavi.

„Ne,“ je bil vodnikov odgovor. „Ne sme nas videti.“

Voz se je počasi premikal mimo domobranske zasede. V vejah se je slišalo samo brezskrbno čebljanje in žvrgolenje ptičev. Hlad je obdajal domobranci in še bolj globil tišino gozda. Zadnji del voza je došel na vrh slemena in znova tonil v dolino.

Vodnik je zamahnil: „Previdno naprej!“

Vod se je razvrstil v indijanski red in previdno prodiral proti vrhu. Kmalu so bili na robu. Vodnik je z daljnogledom premotril naprej vso od-

prto zaplato hriba; nato so se oči počasi zapičile v gosti gozd in grmičevje.

„Od tod imamo dober razgled na obe strani poti. Na del, ki gre gor in ki se odvija navzdol med druga hriba. Za hrbtom imamo drčo in grmičevje. Tukaj so celo še precej velike skale. Naredimo lok in zadnji del naj bo zaščiten, da ne dobimo tudi od tam presenečenja.“

Domobranci so zasedli položaje.

„Mitraljezca začenjata in zapirata lok. Tretji brani hrbet. Brzostrelke so med puškami.“

Nastala je znova grobna tišina. Samo mali oblaki dima so se dvigali v gostih kolobarjih med veje. Sonce je že utonilo za bližnjimi hribi. Sence mogočnih smrek so se vedno bolj gostile. Mrak je počasi legal na zemljo.

Kazalec je že kazal na 10. uro zvečer. Cigarete so ugasnile. Samo oči so se svetile in prodirale v gozd, na pot in tja proti drči.

Vodnik je narahlo slonel za smreko in napol dremal. Spanec mu je počasi lezel na veke. Misli so se mu bežno podile po gozdu. Sanje so napolnile ves gozd.

„Mati, oče, bratje in sestre; dom, polje, hiše, cerkev... Curek krvi, zbit obraz očeta, izbuljene oči brata zublji ognja v rojstni hiši...“

Nočni hlad ga je stresel; v trenutku se je zavedel kje je. Noč, težki oblaki nad majhno zaplato, ki je žarela med hribi kot okno. Pogledal je okoli sebe. Smrčanje. Zdrznil se je. Hitro je stopil k vojaku in ga dregnil. „Smo na postojanki?“ je bil vodnik oster.

Na mah so bili vsi domobranci budni. Njih oči so samo spraševale: zakaj tako dolgo na tem nevarnem kraju? Pomignil je. Počenili so okrog njega.

„Mogoče smo nocoj zastonj tu. Ne vem. Ta pot je navadno smer brigad; ali vsaj njihovih kurirjev. Tukaj so samo nočni premiki. Naša naloga je nevarna. Zanja ve samo poveljnik postojanke. Vsi ostali mislijo, da smo v navadni patroli. Sedaj pojdite na položaje! Čakali bomo do 2 zjutraj. Potem se pomaknemo preko poti v sosedni hrib, ki vodi do bližnje domačije.“

Lovro je brundal in šel počasi s pomagačem v zasedo. Narahlo je naslonil „šarca“ na debelo smreko. Pomagač je položil kasete ob njega, se vsedel nanje in se naslonil na drevo. Pogledal je na uro:

„Polnoč. To bi bilo sedaj prijetno v baraki; to bi spal! — Si kaj zaspan, Lovro?“ je govoril napol šepetaje.

„Nič; dokler imam cigarete, že gre; a ko mi teh zmanjka, bo hudič.“

„Malo bom zadremal, Lovro; če bo kaj, me takoj zbudi!“

„Ne boj se; te bom že dregnil s čevljem tja pod rebra. Kar spi; bom že jaz sam pazil.“

Pomagač je naslonil glavo na deblo in kmalu je bilo slišati samo počasno dihanje, ki je potem prehajalo v močno smrčanje.

Lovro je nemo slonel na smreki. Dim cigarete, ki jo je skrival med prsti, se je počasi dvigal v temo. Ni ga videl; samo njegov duh je čutil. V gozdu je vladala tišina. Zaplato med smrekami so zakrili oblaki. Svetla luna je ugasnila, kakor da bi upihnil luč. Bila je tema kot v rogu. Ozrl se je po tovariših na položajih. Ničesar ni videl. Ako ne bi vedel, da je zraven njega Jože, malo naprej Tone in na drugi strani vodnik, bi ga bilo strah, čeravno ima pri sebi „šarca“.

Cigareta mu je skoraj zdrsnila izmed prstov. Ogorek ga je spekel ob prst, da ga je jezo spustil v mah in pomečkal s čevljem.

„Še tega manjka,“ je jezo zabrundal in zapičil oči v spodnji del poti. „Luč,“ si je pomencal oči.

Zenice so se mu na široko odprle: „Sanjam?“

Bulil je v temo. „Nak; ne sanjam. Nekdo hodi z baterijo.“

Zarek luči je prerezal temo in se obesil med veje. Počasi je objemal veje in znova padel na tla v bližnje grmičevje ob poti. Lovra je vrglo nazaj. Z brco je zbudil smrčечеlega pomočnika: „Za danes je zadosti! Tnalo, vlečeš jo tako, da te lahko slišijo na pol kilometra. Pripravi se!“ In že je skočil do vodnika.

Vodnik je že sam opazil prebliske baterije v daljavi.

„Vidim, Lovro. Dobro; se bomo odmaknili toliko ob stran ceste, da nas ne bo mogel obsvetiti z baterijo.“

Kratko povelje in zaseda se je pomaknila še nekaj metrov v zaklon za sipino hriba. Luč se je prižigala vedno bolj jasno in bliže. V daljavi se je zaslišalo škripanje voza. Vsi so prisluhnili.

„Jih je več; ali samo eden?“ je modroval pomagač ob Lovru, ko sta bila najbolj blizu prihajajočim.

„Jih bo še več,“ je odrezal Lovro.

V daljavi se je zaslišalo pketanje konja.

„Prihajajo,“ je šepetal nemirni pomagačev glas. „Nas je malo!“

Lovro mu ni odgovoril. Sklonjen se je izmuznil med grmovjem do vodnika: „So čisto blizu, udarimo?“

„Bomo videli,“ je dejal vodnik. „Koliko jih je? — Ako je brigada ali bataljon, jih bomo sledili. Ne streljajte, dokler ne zapoje moja brzostrelka ali Gašperjeva avtomatična puška.“

Luč baterije se je vedno bliže ujemala na veje smrek. Lovro je bil v nekaj skokih pri pomagaču: „Tako, sedaj pripravi kasete.“

Zarek baterije je obsvetil rob grebena. Počasi je plaval po robu in ugasnil. Slišala se je hoja ljudi. Bila je predstraža 6 mož. Bili so oboroženi z mitraljezom, 2 brzostrelkama in puškami. Hoja je utihnila. Škripanje vozov je postajalo vedno bolj glasno. Oglasilo se je tudi mukanje živine. Iz goste teme so se pričele razločevati prve sence ljudi. Kolona je bila strnena. Med njo so bili trije vozovi polni zabojev, in za njimi par goveje živine, ki so jo partizani poganjali. Od časa do časa se je oglasilo zahteglo mukanje zmučene živine. Konji so težko vlekli vozove. Vrsta se ni pretrgala. Poleg senc vojakov so padale sence pušk, mitraljezov in brzo-

strelk. Težki nahrbtniki so marsikomu krivili hrbet, da je sklonjen korakal med tovariši.

Vodnik je napeljal oči, streljal s pogledi. Temno noč je od časa do časa razsvetlil žarek lune, ki je poškilila med raztrganimi oblaki in skozi odprtino gozda na pot.

„Brigada ni; bataljon pa gotovo... In tile zvezani moški? Ugrabili so jih; nove žrtve.“

Misli so se mu križale v glavi. Znova je stala pred njim slika razmesarjenega očeta in brata; ognjeni zublji rojstne hiše. „In tukaj nove žrtve. Tudi dekle je med njimi... Gašper, povedi naprej: Vsi, razen strojničarjev, napademo kolono in rešimo ujetnike. Hitro naprej! Šarca naj nas krijeta!“

V zasedi se je samo nekaj zganilo. Senca se je približala senci, se zopet oddaljila... Nastala je smrtna tišina...

Ujetniki so prišli pod rob grebena, kjer je čakal vodnik in 5 domobrancev. Sekunde so bile ure; živci so postali jeklene žice.

„Gašper, ti začni podirati pred ujetniki! Sigurno! Da padejo oni spre-daj in za njimi! Sedaj!“

Rezki strelji so pretrgali nočno tišino. Avtomatična puška je podi-rala kolono kot na keglišču...

„Juriš!“

Zaropotale so puške, brzostrelke; vmes sta sikala šarca...

„Juriš,“ je zadonelo iz desetih grl.

„Juriš! Juriš!“

Pet postav je skočilo izza grebena navzdol na pot.

„Juriš! Bombe!“

Pet bomb je zletelo na desno in na levo. Rezget rafalov so pretrgale detonacije bomb.

Vodnik je bil prvi pri ujetnikih: „Samo mir; nič se ne bojte! Za nami!“

Naglo se je ozrl po položaju. Stal je med mrtvimi trupli partizanov. Bliskovito je zgrabil brzostrelko, jo vrgel na ramo, zgrabil še dve kaseti in hotel skočiti.

„Počakaj; še zbrojevko in municijo,“ je zavpil Gašper. Bil je nato-vorjen kakor mula, da se je telo velikana šibilo pod težo plena. Preko grebena se je skoraj zavalil. Vsem so žarele oči.

Vodnik ukazuje: „Hitro razvežite ujetnike!... Ste bili vojaki?“

Možje v letih so samo prikimali.

„Dajti jim puške! Vi pa vzemite strojnico in brzostrelki! Razdelite si municijo, ki nam bo še prav prišla, — in umik!“

Kolono so prvi rafali pometli s poti. Zadji del je bil večinoma mrtev ali ranjen. Srednji in prvi del sta v iznenadenosti bežala v zaklon in med smrečje. Konji so se splašili in dirjali z vozniki na vazovih v gozd. Ročne granate so padle med bežeče partizane.

Toda presenečenje ni dolgo trajalo. Po številu mitraljezov in strelnem orožju je bilo partizanskim poveljnikom takoj jasno, da so padli v zasedo manjše enote. Zato so tudi razkropljeni partizani pričeli zavzemati položaje in v loku obkoljevati koto... Partizanska zaščitnica je prišla na mesto, kjer so jo pozdravili še zadnji rafali Tonetovega šarca in jo kmalu pokosili. V prehitrem zasedanju položaja so prišli izven kritja na ovinku poti...

V gozdu je zopet nastala tišina. Slišati je bilo samo stok partizanskih ranjencev, ki so jih nosili zraven poti na majhno jaso, posejano z mladimi smrečicami in grmičevjem.

Sedem... dvanajst... petnajst... triindvajset ranjencev. Šest... devet... šestnajst mrtvih.

Mrzlo juro se je budilo. Dolina je bila zavita v gosto meglo. Debeli oblaki so zadrževali tople jutranje žarke, katerih so si vsi tako želeli. Poveljnik Polde je hodil s pobočnikom od položaja do položaja. Bodril je ranjence in pomagal sanitejcem pri obvezovanju.

„Treba bo narediti zasilna nosila in jih prenesti na bolj varen kraj,“ je dajal povelja vodniku prve čete.

Pogledal je na uro. Kazalec se je bližal šesti uri zjutraj.

„Patrol še ni nazaj. Ni nobenega pokanja. Hudiči so se v tla udrli!“

Poklical je bataljonskega kurirja in na položaju dal kratko poročilo, ki se je glasilo:

25. aprila 1945

Štabu brigade!

Poveljnik bataljona sporoča, da je bataljon padel v sovražno zasedo nocojšnjo noč na koti 814, ko se je vračal z rekvizicije. Ujetniki so med borbo ušli. Bataljon ima 16 mrtvih in 23 ranjenih. Izgube v opremi še niso točne, ker jo še iščemo. Se zasleduje sovražnika.

Smrt Fašizmu — Svoboda Narodu!
POLDE

Kurir je takoj odhitel po stezi v gozd. Pot mu je bila znana. Ni bilo prvič, ko je hodil sam po samotnih stezah, preskakoval jarke in plezal stene, ko so ga zasledovale sovražne patrole. Strahu je bil navajen; pa tudi presenečenj. Do sedaj jo je še vedno dobro odnesel. Ni bil nikoli ranjen, čeprav je padel že v sovražno zasedo in je za las manjkalo, da ni za vedno zaspal...

Danes mu je bilo hudo, kakor že dolgo ne. Izgubil je svojega najboljšega prijatelja Roka. Ponoči je padel v zasedi. Videl ga je zjutraj, ko so ga prinesli na jaso. Gledal je njegov obraz. Spokojno je spal. Ni bilo

smrtnega boja, ne bolečin. Hitro je zaspal. Iz vojaške bluze mu je vzel denarnico s slikami, katere bo oddal domačim, ko pride do njih.

Steza se je vila po mehkem mahu. Rokov obraz in njegove modre oči so še vedno plavale v njegovih mislih. Mrzel pot ga je oblil, ko je premišljal nočno borbo. Ni mu šlo v glavo, kako je to bilo mogoče. Tako iznenadenje; saj je terenska obveščevalna služba sporočila, da so vsi beli na domobranski postojanki doma in ni bilo nobenega večjega sovražnega kretanja. Patrole hodijo vedno ven; se manjavajo in križarijo v bližini domobranske postojanke. Čudno; iz katere postojanke bi mogli biti?

Zdrznil se je. Prišel je na planoto, ne da bi premotril položaj...

„Sem danes pijan? Me bodo še podrli... kakor zajca,“ je brundal pri sebi.

Stekel je po stezi do prvega gerbena in se vrgel v grmovje. Previdno je pregledal pot v nižini. Kolovoz je bil precej izvožen. Dva tira sta se vlekla v rahlem loku po poti in za položnim ovinkom izginila.

„Vse je mirno. Naprej torej; pot je dolga.“

Jadrno se je spustil po rahli vzpetini navzdol, prečkal kolovoz in v nekaj skokih znova bil pri majhnem potoku. Koračil je vzporedno z vodo do prve brvi, jo prekrizal in izginil v grmičevju. Hitra pot ga je utrudila. Globoko je zajemal zrak v jutranjem hladu. Pljuča so se mu širila in ostri zrak ga je ščegetal v nosnicah. Steza se je počasi zravnala in postajala bolj položna. Svet se je odprl pred njim v majhno dolinico. Hodil je ob robu med grmičevjem. Odkritega sveta se je ogibal. Grmičevje se je končalo. Ozka jasa se je odprla v široko senožet, sredi katere je stala majhna gozdna kočica. Poznal jo je; toda izogibal se ji je. Kadar je bilo potrebno prenočiti, je raje prespal pod drevesi kakor v njej. Izkušnja človeka izuči. To je tudi sam okusil na svoji koži. Previdno je motril kočico iz grmovja. Gledal je na uro.

„Poldne se bliža. Od tukaj naprej imam še tri ure hoda do štaba, če se ni premaknil; drugače je pa treba dobiti zvezo... Iti v vas! Poročilo je nujno.“

Pretekel je jaso ob robu gozda v velikem loku in se ni približal koči. Vsega potnega je znova objel hlad gozda, ki ga je s hitrimi koraki prečkal. Noge so se mu udirale v mehki mah. Slišalo se je samo pokanje suhih vej, ki so ležale križem po gozdu...

Okoli 3. ure popoldne se je približal štabu. Bil je v bunkerju med skalami v porasli grapi blizu majhnega potoka. Previdno se je spustil v zaraslo grmičevje. Dih mu je zastajal od strahu in napetosti živcev.

„Kmalu moram biti na kraju. Tukaj je križ z robom; ena, dve črti... štab se še ni premaknil.“

Znova je zavil po stezi med grmičevjem. Ozrl se je v nižje bodičevje.

„Tam je straža!“

Trije dolgi žvižgi... Vse tiho..

Izza skale se je previdno izmuznila postava stražarja. Žvižgi so od-

govorili. Gaber je stopil previdno naprej in povedal spoznavni znak. Stražar ga je prepoznal.

„Kaj prinašaš od bataljona? Vesele ali slabe novice?“

„Je kdo v komandi brigade?“

„Naprej!“ Stražar mu je pokazal pot v bunker. Na vrata je bolj padel, kakor potrkal. „Naprej!“, se je oglasilo od znotraj.

Odprl jih je. Za mizo je sedel brigadni kurir Voj. Pripravljali so pošto za brigade in terensko mrežo v okolici. „Smrt Fašizmu — Svoboda narodu!“ je pozdravil Gaber.

„Smrt...“ je bil Voj kratek. „Kaj prinašaš, tovariš?“

„Nujno pošto za komandanta brigade. Kje ga lahko dobim?“

„Brigada je na pohodu in ga pred večerom ne moremo dobiti; celo jutri bo težko...“

Domobranska patrula se je naglo spuščala po grapi v dolino. Mlado dekle se je naglo spuščala po grapi v dolino. Mlado dekle se je komaj zavedalo, kaj se dogaja. Strah jo je rezal v mozeg. Vojakove roke so jo krepko držale. Vej, ki so jo bile v obraz, ni čutila; ne uptrujenosti. Strah jo je gнал z neznano silo. Rešenci so z neznansko silo hiteli za vojaki. Puške so jim bingljale na ramah. Krepko so držali jermena. Vedeli so, da so se rešili smrti, a varni še niso. Nemo so hodili med domobranci. Živ jim je bil pred očmi strašni prizor. Vedeli so, da so jih partizani peljali v gotovo smrt, ko so jih zvezali in jih med potjo suvali in brcali.

„Izdajalci beli, kje imate svoje sinove... belčke?“ se je norčeval mlad partizan.

Potem se je razklala noč; strašno je zaropotalo... Partizani okoli njih so popadali... „Juriš! Juriš!“ Bombe! In bili so rešeni... Sedaj bežijo in se umikajo v sosednji hrib...

Prišli so v vznožje drče. Hitro so prečkali dolinico in se poševno dvigali v hrib. Za njimi se še ni oglasil noben strel. Tema je začela počasi redčiti v jutro. Svetloba je padala skozi drevje; prihajal je nov dan.

Jože je šel na čelu z vodnikom. Ničesar nista govorila. Obšli so hrib. Znova jih je objel gozd.

„Povečajte razdaljo,“ se je glasilo povelje.

Koraki so enakomerno drseli med padlim igličevjem. Dan je vedno bolj prodiral skozi veje. Ura je tekla. Vodnik je gledal na kazalec. 9. zjutraj.

„Kmalu bomo na vrhu... Potem še dve uri in smo skoraj doma.“

Gozd se je naglo razredčil. Pred njimi se je odprla goličava. Pod njo so bile senožeti. Vodnik je obstal. Z daljnogledom je budno premeril ves prostor. Počasi je premikal daljnogled od leve proti desni. Patrula je obstala. Domobranci so takoj zasedli položaje.

„Ničesar nevarnega ne opazim. Krenili bomo naravnost skozi to

grmičevje in nato preko senožeti. Tako skrajšamo pot za polovico. Hodite v razdalji! Naprej! Za počitek sedaj nimamo časa. Imam slutnje, da nas zasledujejo. Moramo hiteti! Pazite na zasede!“

Znova se je potegnila črta. Oblačno jutro je dan delalo še bolj pust in čemeran. Vsem je hrupno bilo srce. Vodnikove besede niso padle kaj veselo med navzoče. Ni bilo časa za premišljevanje. Samo naprej, je bilo povelje; in hitro!

„Imam slutnje, da nas zasledujejo...“

Kazalec na vodnikovi uri se je premikal proti enajsti. Senožet je bila skoraj za njimi. V daljavi je bil zvonik bližnje vasi.

„Še dobro uro hoda in smo na postojanki.“

Senožet se je pričela zoževati. Poseka in gozd sta silila vanjo. Jože je mehanično zavil na levo...

Tedaj je zaropotalo. Bren je siknil med domobrance; eden od rešenih mož je zaječal in se prijel za roko. Kri se mu je vlila v curkih po rokavu.

„Na tla!“ ga je skoraj podrl Tone. Vodnik je bil takoj pri njem.

„Zasedite položaje in štedite z municijo! Jože, sklesti strojničarja!“

Lovro se je plazil med grmičevjem po komolcih proti gozdu. Za njim še drugi domobranci. Dekle je ležalo na tleh kot mrtvo. Dih ji je zastal... Rešenca sta krčevito držala puški... Iz gozda na desni so se vsuli rafali kakor iz rešeta...

Vodnik je ranjencu s širokim ovojem ustavil krvavitev.

„Za mano!“

Mož je počasi lezel za njim. Krogle so sikale in piskale nad glavami. Visoka trava in visoko grmičevje jim je rešilo življenje. Partizanska zaseda ni vedela, kje so, in je streljala, koder je opazila in pričala kolono. Zato so streljali v širino in na globino proti gozdu.

Vodnik je spoznal, da so v pasti: „Ne vsi naprej! Samo Lovro in pomagat! Drugi v zaklone, ako je kaj kamenja! Tone v zaščito Lovrota! Jože, pazi na glavo!“

Ležali so dobrih sto petdeset metrov od partizanske zasede. Do druge strani jih je ločilo drugih sto, dvesto metrov.

Jože je lezel po kolenih med grmičevjem in iskal pravega zaklona za kakim večjim kamenjem. Ni ga bilo. Na srečo je opazil debel štor, ki je toliko štrlel iz tal, da je dajal dovolj zaklona. Bil je tudi že toliko vstran, da niso sikale krogle nad njim.

„Dobro; niso me opazili.“

Previdno je nataknil čepico na puško in jo dvignil iznad trave; enkrat, dvakrat, trikrat...

„Ne vidiijo.“

Previdno je dvigal puško zraven štoru proti gozdu. Žgali so kakor za stavo. Jože je videl ob štoru ves gozd. Ogenj iz cevi se je razločno videl na robu gozda. Partizani niso iskali zaklona, ker niso mislili, da bodo

naleteli na odpor. Stoje bi laže sledili umikajoče domobrance. Dvignil se je strojničar z brenom in kar stoje žel.

Jožetu so se ježili lasje. Bil je vaje streljanja, v taki zagati še ni bil. Naglo je pomeril izven trave. Nameril je v strojničarja. Počil je strel... drugi... tretji... četrti... peti... V gozdu so padle postave... Ena... dve... tri... štiri...

Nastala je smrtna tišina. Jože je nabasal znova avtomatično puško. V travi je nastal šum. Lovro, pomagač, dva domobrancia ter možaka rešenca so srečno pritekli do roba gozda.

Tedaj je znova udarilo proti gozdu. Tudi Jožeta so obsule kroglice. Na srečo je bil štor dobel in širok. Kroglice so odnašale prst.

„Ne bom ušel živ,“ ga je prešinilo. Skrčil se je v klopčič za štor.

Lovro je naglo skočil v zaklon za debelo smreko. Pomagač je bil njim. Domobrancia sta prišla za puške in merila na nasprotno stran. Lovro je iskal zasado na drugi strani. Vedel je, da je Jožetova avtomatična puška naredila prvi presledek. Zato je samo čakal, da znova odgovorijo.

Od nasprotne strani se je odtrgal novi rafal: eden, dva... puške. Krogle so se zapičile nekam vstran od glavnega dela patrole. Videl je, da se na drugi strani gozda nekaj maje. Tedaj je sprožil. Tudi ostala dva domobrancia sta merila in streljala, kadar se je na drugi strani kaj premaknilo.

Rafali so za trenutek utihnili. Slišali so se samo poedini strelji. Jože je znova previdno dvignil glavo in se premaknil. Puška mu je slonela ob licu. Z leve so se znova usule krogle; sedaj na drugo stran gozda. Od tam so jim odgovorili šarec in puške. Jože je videl črne točke ob drevesih. Znova je sprožil. Strel je odjeknil v tišino; drugi tretji in četrti...

Takrat je Jože vstal in skočil. Tekel je sklonjen, v cik-caku. Lovro ga je videl, nameril na drugo stran in zavpil še ostalim: „Streljajte!“

Njegov šarec je znova zapel. Zasikale so krogle. Jože je dosegel rob gozda in se zavalil za drevo.

Med tem se je vodnik z ranjencem počasi prerival po travi proti gozdu. Na drugi strani je vse utihnilo.

„Ste vsi zdravi?“, je bila prva vodnikova beseda.

Ranjenca je rana hudo bolela. Sanitejec ga je znova previl. Sleklet mu je suknjič in zavihal srajco. Potipal je razbolelo roko. „Kost ni zlomljena. Prestreljeno je samo meso.“ Razkužil je rano z alkoholom in okoli namazal z arniko. Nato je ranjeno mesto znova obvezal. Mož je previdno nadel suknjič in patrola se je zopet premaknila.

„Tone, pomagač in Jože bodite v zaščitnici!“

Senožet je bilo treba obiti po gozdu. Do cerkve in vasi je bilo že samo za lučaj. Previdno so se pomikali po gozdu. Ob poti ali stezi. Vsak šum ali pok veje je ustavil patrolo. Vsi so bili pripravljeni zastrel.

V vasi je odjeknil strel; za njim drugi. Zaregljala je brzostrelka, za njo strojnica; vmes je zabobnel pok težke mine. Regljanje strojnic in pušk se je vedno bolj bližal kraju, kjer se je nahajala domobrantska patrola.

Vodniku je bilo takoj vse jasno: „Partizani so napadli našo postojanko. Smo med partizani. Prej smo že padli v njihovo zasedo. Sedaj moramo paziti, da se izognemo odprti borbi z njimi. Vgrezniti se moramo v tla.“

Sledilo je povelje: „Postojanka je napadena. Štedite s strelivom! Izogniti se moramo za vsako ceno, danas partibani ne izslede.“

Patrola se je raztegnila v široko pahljačo z zaščitnico. Streljanje je naraščalo. Zdelo se je, da grmi z vseh hribov naokoli. Vodnik je tudi ugotovil, da ta stran še ni bila popolno zasedena in da se premikajo ravno med kleščami v vas. Skoraj tekli so. Vodnik je priganjal. Ločil jih je ozek pas do vasi tam; bodo na varnem.

Od gozda se je vlekel položen pas travnikov in njiv, ki so prihajale v sadovnjake.

„Strojničar s pomagačem na krila! Jože, ti v sredo! Vsi ostali v tek proti vasi!“

Prvo je teklo dekle; za njo rešeni možaki. Vodnik je podpiral ranjenca z drugim domobrancem. Bolj sta ga nesla, kakor podpirala. Streljanje naraščalo, se vedno bolj bližalo in v širokem loku zapiralo vas.

Stráža v vasi jih je opazila. Takoj jim je prihitela na pomoč patrola. Vodnik je izročil ranjenca, dekle in rešenca. Zaprošil je za pomoč: „Potrebujem samo municijo za dva šarca, brzostrelke, in puške. Zapirajo nas. Smo skoraj popolnoma obkoljeni.“

Vodnik patrole je takoj poslal dva domobranca v vas po municijo. Ostali del patrole se je počasi bližal gozdu, kjer so bili v zaklonu Lovro, Tone in Jože.

Združeni patroli sta se ustavili na sredi poti med njivami. V zraku je zažvigalo. Mina se je razpočila precej daleč proč. Vsi so bili v razorih. Za njo je priletela druga tretja... peta... vedno bliže.

„Razkropite se! Moramo čakati na municijo.“

Govorjenje je bilo že nemogoče, ker je streljanje postajalo vedno silnejše.

Iz vasi so se spustile postave. Težko so nosili. Zato niso mogli hiteti. Srečno so pretekli ozki odprti pas do patrole. Municija je bila takoj razdeljena in patrola se je premaknila v hrib. Mine so utihnile. S strani se je oglasila težka strojnica. Za njo so kmalu zapiskale krogle preko polja proti vasi.

„Slabo streljajo,“ je bil kratek desetar Peter.

Zadnjih sto metrov do zaščitnice so pretekli. Ta sektor je bil sumljivo miren.

„Braniti ves rob in naš hrbet s petnajstimi možmi, je premalo,“ je bil mnenja vodnik; ravno tako desetar Peter. „Med nami in vasjo je preveč ravnine in sipine. V enem jurišu nas preženejo in smo med dvema ognjema. Zasedli bomo položaje v njivah med razori in sadovnjaki. Umik!“

Lovro, Tone, pomagača in Jože so ostali v zaščiti. Med tem so se ostali umikali proti vasi. Prišli so na pol poti do njiv, ko se je usulo. Po ra-

falih in kroglah sodeč, so bile prve zasede in mitraljeska gnezda še precej daleč; zato so krogle letele previsoko. Skočili so in pretekli do njiv ter polegli v polkrogu po razorih.

V hribu so se utrgali strelj. Bila je avtomatična. Jože je zagledal na 200 metrov predhodnico, ki se je pomikala v gosjem redu proti vasi. Znova je počilo; in z vsakim strelom je omahnil pratizan. Šarca sta pomedla, kar je še ostalo.

Tedaj se je oglasilo iz gozda. Krogles so žvižgale v zraku. Tone je odgovoril.

„Juriš, juriš,“ se je slišalo iz gozda. Streljanje je naraščalo. Krogles so frčale vedno nižje in v krogu proti zaklonom Lovrota, Jožeta in Toneta.

„Ti so pa od vruga! Nič ne prenehajo,“ je Tone godrnjal pomagaču. „Koliko imaš še municije v kasetah?“

„Dve sta še polni,“ je bil odgovor pomagača.

Lovretu ni šlo nič kaj boljše. Imel je samo eno in pol. Jože je bil na boljšem. Ta je imel še dovolj patronov, ker je njegova avtomatična iskala samo žive točke. Bombe in pištole so bile samo za zadnjo silo.

Borba na položaju je trajala že dve uri. Vsak presledek streljanja sta izrabila Tone in Jože, da sta se bolj približala Lovrotu, ki je bil v najboljšem zaklonu in najlažje obladoval rob in srednjo smer.

Znova je zapiskalo v zraku. Pisk je šel skozi ušesa. Vsi so se sklonili k tlom. Strašno je počilo. Drobci so leteli na vse strani po zraku. Pomagač je zastokal. V nogi ga je zapeklo.

„Je hudo?“ ga je vprašal Tone.

Bolečo nogo je skušal skrciti in znova stegniti.

„To še gre; samo kako bom hodil?“ je ugibal polglasno ranjenec.

Dan se je nagnil proti poznem popoldnevu.

„Treba bo nekaj ukreniti.“

Jože ni izgovoril zadnje besede, ko je znova zapiskalo. Mina se je razpočila blizu njih. Znova je počilo in drobci so leteli čez nje.

„Hudiči vedo, da nas z juriši ne bodo pregnali,“ je Lovro vpil Jožetu.

„Do mraka moramo vzdržati,“ je bil odločen Lovro. „Ako se umaknemo sedaj, nas pobijejo kakor zajce. Vse bo zaviselo od min in če ne bo kdo mrtev ali ranjen. Enega ranjenca že imamo. Sanjo z municijo moramo štediti.“

Njegov glas je bil komaj slišen, ker so ga glušile močne detonacije min in streljanje težkega orožja.

Njihov položaj je bil skoraj popolnoma obkoljen. Krogles so švigale v polkrogu nad njimi. Na srečo so imeli pred seboj tudi večje kamenje. Prst so krogle odnašale na vrhu zaklona.

„Juriš, juriš!“ Glasovi partizanov so bili čisto razločni. Med njimi se je mešal tudi hripav ženski glas.

„Še babe so tam?“ je mrmral Jože. Puško je trdno držal pri licu in meril v gozd. Napol škilil je izpod debele skale. Cev se je počasi prer-
-

kala od leve proti desni; in znova nazaj. Kadar je močno zabobnelo, se je stisnil h kamnu. Krogle so se odbijale od skal in drobci so padali na vse strani.

Vsem je zastajal dih. Vsakdo je vedel, da rešuje prijatelje in samega sebe.

„O Bog, daj, da ne bi bil kdo ranjen,“ se je utrgalo Tonetovemu pomagaču. Slišal ga ni nihče, ker je preveč pokalo.

„Juriš! Juriš! Juriš! Belčki predajte se!“

Besede so se trgale že izven gozda. Šarca sta bila tiho; ravno tako avtomatična puška. Napadli so samo partizani. Po križnem ognju je sledil napad.

„Juriš! Juriš! Juriš!“

Pod zaščito mitraljezov so partizani naredili prvi napad. Položaj so hoteli zavzeti za vsako ceno, ker je bil zabit kot zagozda v njihove klešče ter jih branil dostop na zunanji rob vasi.

Iz gozda se je utrgalo okoli 50 postav. Tekle so v široki pahljači proti domobranskemu položaju. Krogle mitraljezov so jih ščitile. Udarjale so v zemljo in kamenje, da je prst in drobec kamnov neslo na vse strani.

Jože je znova previdno pogled izpod skale. Videl je postave v travi in med grmičevjem. Bile so že na pol razdalje med gozdom in njihovim položajem.

„Pazite; jurišajo na nas!“

Tone se je obrnil s svojim šarcem k Jožetu. Po grebenu od leve se je utrgala druga skupina. Lovro je samo meril. Prst je nervozno pritiskal na petelina. Mrzel pot ga je obšel.

Jože je mehanično pripravil naboje k puški; popravil si je komolec in spodnjo roko.

„Jaz jih primem prvi... Če pridejo bliže, jih ti poreziraj,“ je bolj kričal kot govoril Tonetu.

Rafali so postali bolj redki in krogle so švigale malo više.

„Juriš! Juriš! Juuriš!“ se je utrgalo od dveh strani; od srede in leve.

Partizani so mislili, da so se domobranci umaknili, ko ni bilo več krogel od nasprotni strani. Med rafali so zasikale krogle avtomatične puške. Najbližji partizani so se med tekom grabili za prsa in padali. Prvih osem je omahnilo. V napadajoči skupini je nastala vrzel in pahljača je bila pretrgana. Partizani so sprožili brzostrelke in zapeli sta zbrojevki.

Tone je mirno čakal. S cevjo mitraljeza je spremljal najbližje in meril.

Znova je zapela avtomatična puška. Šest partizanov se je prišlo za prsa in omahnilo. Za njo je zapel šarec. Leva in desna stran pahljače je omahnila. Partizani so iskali zaklona v travi. Juriš je bil ustavljen. Grmičevje in trava sta jih krili, ko so se umikali in padali...

Lovro je nervozno meril. Takoj, ko se je skupina utrgala izza zaklona na robu griča, je udaril. Partizani se niso zavedli, ko so prve kro-

gle udarile med nje. Bili so prepričani, da imajo domobranci preveč opravka s sosednjo skupino in da jim bodo padli v hrbet popolnoma nepričakovano. Šarec je znova zapel in nekaj partizanov je zaječalo, Drugi so se prevrgli preko grebena, misleč v loku obiti domobranski položaj.

Vodnik v razorih je takoj opazil partizansko namero. „Za brzostrelko so predaleč. Strojničarja, pazita na rob, da ne pridejo za hrbet našim!“

Od njiv je zaropotalo. Partizane je vrglo nazaj. Mrtve in ranjence so pustili in se umaknili.

Lovro se ni zavedal, da je bil v smrtni nevarnosti, če bi jim partizani prišli od spodaj v hrbet.

Napad in juriši so bili odbiti...

Partizanski kurirji so takoj sporočili težki četi, da je bil napad odbit in da iščejo mrtvece in ranjence. Naj zaradi tega prenehajo streljanje na sovražnika.

Lovro, Tone in Jože so izkoristili priliko za posvet.

„Koliko imamo municije?“ je vprašal Lovro.

„Pol kasete,“ je odgovoril Tone.

„Jaz približno isto,“ je dodal Lovro.

„Saržerji so še polni,“ se je smejal Jože.

„Moja ne žre toliko; a tudi dobro grize. Kateri jo dobi, težko vstane.“

„Dela se mrak; sedaj bomo lahko mahnili v vas. Ponoči tukaj sam več ne ostanem, pa če me privežejo,“ se je zaklinjal Lovro.

„Saj ne bo treba,“ se je mirno muzal Tone.

„Ne vem, kaj dela vodnik v razorih z obema patrolama?“

„Ščiti nas,“ se je takoj oglasil Lovro. „Ako ne bi bilo njih v razorih, bi nam trda predla. Prišli bi nam za hrbet in ne vem, kako bi se jih ubranili. Prerezali bi nam pot za umik v vas. Tako jih je pa vodnik hitro pregnal, ko so se pojavili na spodnji strani grebena. Imeli so tudi nekaj mrtvih, ali vsaj ranjenih. To sem videl, ko so jih vleki proti gozdu,“ je obrazložil Lovro.

„Potem pa vzamem besedo nazaj; nas dobro ščitijo!“

Izza razorov se je utrgala postava domobranca. Sključen je tekel po trati navkreber. Domobranec je bil obložen z municijo za šarca. Tekel je preko čistine, kar mu je dalo telo. Patroli sta ga spremljali v pripravljenosti in ščitili. Partizani na položajih so ga opazili in zaregljala je strojnica. Rafal se je zapičil blizu njega. Skoraj ga je podrl. Nagonsko je skočil in padel v travo. Ni čutil kaset in municije, ki ga je udarila ob padcu na zemljo. Po štirih se je plazil med travo naprej. Domobranci na položaju so ga opazili. Budno so spremljali vsako njegovo kretnjo. Jože je po rafalu iskal partizanskega mitraljeza na nasprotni strani. Tam se ni nič premaknilo. Domobranec je počasi lezel naprej. 50 metrov, 20, 10 metrov; narahlo je vstal in sključen skočil na položaj.

„Si obložen, kakor mula,“ se je široko zarežal Lovretov pomagač. „Sedaj bomo pa že nabasali saržerje in kasete.“

Vsi so prišli za delo. Naboji so bili kmalu v saržerjih in kasetah.

„Koliko si pa prinesel? Cel magacin! Ti čestitam,“ mu je ponudil roko Lovro in jo krepko stisnil. — —

Vsi so ležali na položajih. Mrak je počasi lezel s hribov v dolino.

Domobranec je tudi sporočil vodnikove povelje: „Ta položaj bo ojačila ena desetina in ga bomo držali, dokler bo mogoče. Ste edini klin izven vasi na robu v partizanskih kleščah. Borba bo huda.“

„Je zadosti municije na postojanki?“ je poizvedoval Jože.

„Vojaški transport je prišel pred nekaj dnevi in oskrbel postojanko z živežem, kakor tudi municijo. Mislim, da je dovolj in se zaradi tega ni treba bati partizanov.“

Med njivami so zrasle postave. Težko obložene sence so se hitro pomikale v veliki razdalji v hrib.

„So naši,“ je govoril domobranec. „Napovedana desetina.“

Streljanje na sosednjih straneh je skoro pojenjalo. Le posamezni streli so trgali večerno tišino. Njihov odmev se je izgubljal za sosednimi hribi. Zaropotalo je na nasprotni strani vasi. Rafal se je izgubil v daljavi...

Tedaj se je s hriba utrgal strel. Krogla je zapiskala tik glave desetarja Petra. Za njo druga, tretja...

„Na tla!“

Desetina je ležala v travi kot mrtva.

„Je kdo ranjen?“

„Nihče!“

„Potem za menoj!“

Po štirih so se plazili v breg. Rosna trava in mrzla zemlja sta kmalu premočili kolena uniform.

S položaja so budno sledili premik. Jože je znova iskal partizanske ostrosrelce v nasprotnem hribu. Zazdelo se mu je, da se je premaknila črna pika med drevjem. Hitro je nanizal muho in sprožil. Odjeknili so streli.

„Si izpraznil saržer?“

„Sedaj pa, ko je nova municija. Bomo videli, če bodo dali mir ali ne?“

Znova so se dvignile postave iz trave in tekle preko čistine v hrib. Preko grebena so padali, kakor pokošeni snopi.

„Vsi zdravi?“

„Vsi zdravi,“ je odgovoril Jože desetarju Petru.

Znočilo se je. Desetina je zasedla položaj, katerega so popoldan branili Lovro, Tone s pomagačem in Jože. Z ranjencem so v rahlem teku pretekli sipino. Na njivah so tek ustavili in šli v hitrem koraku v vas. Domobranci po razorih in za drevesi so jih veselo pozdravljali.

Na postojanki so med tem zvedeli vse podrobnosti o nočni zasedi, o rešencih, ranjencih in o napadu njihovega položaja popoldan. Naproti jim je prišel vodnik. Ranjenca so takoj predali sanitejcu. Stražar jih je strumno pozdravil pri vhodu na postojanko.

„Takoj za menoj k poveljniku,“ jim je velel vodnik.

Vstopili so. Povejnik je vsakemu posebej močno stisnil roko. Stisk roke je govoril več kot besede pohvale.

„Odlično, fantje. Danes ste junaško držali položaj. Smo obkoljeni. Ponoči bo ples. Takih bomo veliko rabili, kakor ste vi. Ste utrjeni? Pojdite v kuhinjo in nato počivat, dokler se znova ne prične.“

Iz poveljniskove sobe so odšli takoj v kuhinjo, kjer jih je kuhar bogato postregel.

Na ležišča so padli kar v čevljih in kmalu se je slišalo enakomerno smrčanje...

(Sledi)

F. K.

Z oklopnim vlakom na straži domovine

(Nadaljevanje)

Spominjam se slučaja, ko so nam jo hoteli res pošteno zaigrati. Zakopali so pod železniško progo ogromne topovske granate v bližini vasi Cikava. Ker so naš oklopni vlak in od daleč tudi grosupeljsko postojanko izživali, so pridobili na času in jim je to uspelo. Radovedni domobranci iz grosupeljske postojanke si niso dali miru, da čakajo napadalce, da se približajo postojanki. Desetina udari s podoficirjem na zahodnem bloku iz postojanke proti vasi Cikava. Prepričanje partizanov, da je nemogoče, da se skupina mladih domobrancev upa v temni noči izvesti tak podvig, bi bilo kmalu za vse rdeče, zbrane v tej vasi, zadnje dejanje v njihovem življenju. Ravno ko je oklopni vlak vozil proti zakopanim granatam in so partizani čakali, da jih detonirajo z električnim tokom, se je med njimi znašla domobrantska patrola s podoficirjem **Bambičem** na čelu. V zmešnjavi, ki je nastala med partizani ravno ko bi bil oklopnik na zaznamovani točki, je partizan, katerega dolžnost je bila, da spusti električni tok za detonacijo, vprašal tam stoječega, če je čas za eksplozijo. Ni se zavedal, da tam stoječi „ponočnjak“ ni bil partizan, temveč eden izmed domobrancev, ki mu je odgovoril z brzostrelko. Ta in še nekaj drugih so dobili tisto, kar so nameravali storiti nam na oklepem vlaku. Oklopnik pelje naprej na Grosupeljsko postajo brez kake slutnje o nameri partizanov, da razstrelijo naš vlak.

Začelo se je daniti. Z zgodnjo jutranjo zarjo je prišel čas, da se naš vlak premakne proti Ljubljani na pregled proge in železniških predorov med Šmarjem in Škofljico. Patrola dveh oklopničarjev, ki sta hodila pred vlakom je vzporedno z vasio Cikava zagledala na novo razmetano kame-nje ter proti vasi otepeno jutranjo roso v travi. Vlak se na znamenje omenjenih izvidnikov ustavi, nakar se ostali izkrcamo. Telefonska žica, ki je vodila izpod tračnic, je vodila v vas, od koder se je prejšnjo noč čulo rezko streljanje.

Pripravljeni na spopad s partizani smo se spustili ob telefonski žici do vasi in med kmetjskimi poslopji, do same glavne ceste. Bilo je vse tiho

in mirno. Nikogar ni bilo iz hiš, čeprav je bil že čas za pridnega slovenskega kmeta, da začne z oskrbo živine. Bali so se presenečenja.

Ze se je skoraj popolnoma zdanilo, ko smo na več krajih zagledali sledove krvi. Tam pri hlevu za vogalom je ležal partizan, ki je še vedno držal v roki telefonsko žico. Prepričani smo bili, da ni bil to edini, ki jo je skupil. Sledovi krvi vse okrog po vasi so kazali, da so ostale mrtve in ranjene umaknili in morda celo v sami vasi poskrili. Podamo se nazaj do oklopnika, kjer so ostali oklopničarji že razmetali kamenje, kjer so bile zakopane topovske granate. Nam vsem, ki smo bili minulo noč na oklopniku, je ostalo neodgovorjeno vprašanje: „Kaj bi bilo z nami, če ne bi bilo tistih junaških domobrancev, ki so se podali v patrolo na svojo lastno voljo?“

Spminjam se še dobro, ko je naš vlak vozil v patrolo iz Grosuplja mimo postaje Predoslje v Čušperk, kjer se je ustavil. Ker sem bil nameščen v komandnem vagonu kot mitraljezec, sem bil tako eden izmed prvih, ki sem zvedel za naloge in odredbe, ki jih bomo oklopničarji dobili.

Proga je bila popravljena in sposobna za zasilni promet ter vožnjo oklopnika do Dobrega polja. Naloga oklopničarjev je bila, da po najboljši možnosti tako očuvajo. Bil sem odrejen v pobočno patrolo ob oklopnem vlaku. Okomatal sem si mitraljez preko rame in se podal v strmino ob progi. Za menoj jo prisopiha podnarednik V. Krhin, obložen z zabojem municije.

Noč je bila tiha in temna. Porobki posekanega drevja so kot naravni zakloni služili rdečim zahrbtnožem. Gozdna trava je bila pomešana s praprotnjo in prepletena z robidovjem; vse pa mokro od nočne rose. Na točki, kjer cesta, ki pelje iz Grosuplja proti Dobrem polju, v drugič križa železniško progo, se oklopnik ustavi. A. Sladič naju pokliče nazaj k oklopniku na posvet, če sva morda kje kaj sumljivega opazila. Ko naju je videl, kako sva mokra in zasopljena, sva se mu gotovo zasmilila. Ukazal je nama stopiti v vagon, da se oddahneva. Po petnajst minut dolgem posvetoivanju je naš komandir narednik-vodnik A. Sladič sklenil, da se vrnemo počasi nazaj proti Grosuplju.

Komaj je naš oklopnik ustavil na Grosupeljski postaji, ozračje pretrse silna eksplozija tam od smeri Dobrega polja. Ko se je začelo svetlikati že sopihamo proti Dobrem polju. Ustavimo se na isti točki kot ponoči. V naše začudenje smo zagledali v majhni zaseki, kjer je vodila proga, ogromno razdejanje. Tračnice so bile od silne eksplozije vse pretrgane in zvite kot da so iz tenke žice. Ugotovili smo, da so bili temeljito pripravljeni na naš oklopni vlak, pa je bila menda že taka volja Vsemogočnega, da nas je očuval za poznejše dogodke in naloge. Po mojem presojanju bi od nas oklopničarjev ostalo zelo malo ali pa nihče živ, če bi peljali tisto noč preko tiste zaseke po zaminirani progi. Poleg tega so bili tam okrog sledovi, da so imeli postavljene zasede, da nas užgô, ko nas poženejo v zrak. Radoveden sem, kako bi se stvar izšla, če bi tedaj naš vlak peljal naprej. Ali smo bili že gotovi z miniranjem? Eno je gotovo, da v času ko smo mi privozili prejšnjo noč v Grosuplje, oni niso bili v

stanju to delo opraviti. Gotovo bi midva s Krhinom padla v zasedo, iz katere ne bi več prišla živa. Vendar pa tista žrtev ne bi bila velika, če pomislimo, kaj se je zgodilo leto pozneje, ko so komunisti dobili neoborožene domobrance v svoje zločinske kremplje...

Po tem dogodku so bili naši oklopni vlaki opremljeni z močnimi reflektorji, da smo v slučaju potrebe razsvetljevali položaj ob bokih.

Leta 1944 je bila ustanovljena postojanka v Zdenski vasi. Že v prvih dneh prihoda domobrancev na to postojanko so partizani začeli z napadi. Skoncentrirali so vse sile, ki so jih premogli tedaj v Sloveniji, da uničijo ali preženejo domobrance iz na novo ustanovljene postojanke. Tedaj je ali oklopni vlak že vozil prav tja do Zdenske vasi; a smo bili prepričani, da bo nam nemogoče progo obdržati sposobno za promet.

Za sam oklopni vlak je bila najnevarnejša točka pri tako imenovanem „babjem“ kolenu. Tu bi na naš oklopnik partizani lahko nametali ročnih granat in bi jim niti malo ne mogli do živlega. Ker pa smo vedeli, da njih korajža ni tako velika, smo tam vozili mirne vesti.

Ravno ob priliki napada na postojanko v Zdenski vasi so nam oklopničarjem partizani zaigrali. Ker smo se zadrževali okrog postaje Čušperk, so se pritihovali nižje doli bliže postaje Predolje, kjer so pod vasjo Slivnica progo v ovinku razdrli. Vračali smo se v Grosuplje s hitrostjo okrog 20 km na uro, ko se v tem ovinku oklopni vlak s hudim sunkom ustavi. Slišati ni bilo nobene eksplozije; zato smo bili prepričani, da je varno. Ker pa smo pod Slivnico obtičali z iztirjenim vlakom, nam je bilo treba nekaj ukreniti, da nas s prevrnjenimi oklopnimi vagoni partizani ne presenetijo, ko se zdani.

Kot ponavadi, sem imel spet tako srečo, da sem bil poslan v zasedo na hrib z mitraljezom. Za tovarišijo so mi dali desetarja J. Veseliča. Z odejami, ki sva jih nesla s seboj, sva pogrnila mrzla tla, kjer sem usmeril mitraljez proti vasi in smeri, od koder smo pričakovali, da se bodo oglasili partizani. Sedela sva na zaboji municije kakšno poldrugo uro, ko pride zamena.

Skoraj tekla sva v dolino proti vlakom, ko se je že tu in tam v vasi Slivnica pokazala prižgana luč v oknih. Na poti do vlaka sva opazila, da je tod še nekdo imel zasedo. Saj je bila trava v velikosti vojaške odeje brez slane. Sledovi so kazali, da si je tu še nekdo pomagal s kocom, kot sva to storila midva z Veseličem. Stopinje, ki so vodile proti vasi, so nama bile dokaz, da so tu bili partizani v zasedi komaj 200 metrov od nas ter našega iztirjenega oklopnika.

Ko se je začelo svetlikati in sva bila z Veseličem sigurna, da so naši dobri in pridni kmečki ljudje že pokonci, sva jo malnila v vas. V najbližnjo hišo se napotiva. Potrkava. Odpro se vrata, katera so nama odprli dobri ljudje. Vprašala sva, če bi bilo mogoče dobiti kaj toplega za zajtrk. Pojedla sva koruzne žgance s toplim mlekom in vprašala za račun. „Bo že Bog plačal,“ je rekla gospodinja. Toda midva sva dala gospodarju vsak po en zavojček cigaret.

Njih čudno obnašanje sva si pozneje lahko tolmačila. Pod isto streho in pri istih ljudeh smo bili domobranci in partizani. Le vrata so nas ločila. V tem se vidi, kako strahopetni so bili tisti tako opevani „heroji“, da so se bali dveh domobrancev.

Ko se vrneva k vlaku, je že bil dan. Tam stoječi domobranci so naju vprašujoče gledali; nakar jim zaupava, da sva imela dober in topel zajtrk.

Skupina kakšnih sedmih domobrancev, katerim se tudi midva pridruživa, se podamo proti vasi. S hitrimi koraki se nam iz vasi bliža ženska, ki krili in maha z rokami ter obenem skuša povedati, da na nas v vasi prežijo partizani. Obrnemo se nazaj, da čim hitreje dosežemo oklopni vlak in od tam bojujemo borbo, če je to treba.

Komaj naredimo dvajset korakov, se na nas vsuje iz vasi toča krogel. Nikjer v bližini ni bilo zasilnega zaklona. Zato smo se v naglici pritisnili k tlom. Ostanke snega, ki je še ostal v senčnih kotih in dolinicah ter ob cestnih grabnih, nam je branil, da si preberemo položaj. Tisti domobranci, ki so ostali pri oklopnem vlaku, so že začeli nažigati v smeri proti vasi. Pomagalo je toliko, da smo se mi lahko privlekli k oklopniku in skupno streljati v vas.

Iz vasi in okoliškega poračenega hribovja so partizani z vso silo streljali in mi smo jim bili odprta tarča pod vasjo. Iz poveljniškega vagona se je oglašal mitraljez s kratkimi rafali. Bil je edini na oklopniku, da bi bil v stanju obrambe, če bi do tega prišlo, da bi partizani hoteli vdreti v naš oklopni vlak, ker sta bila dva oklopna vagona prevrnjena in zato tudi unesposobljena za borbo.

Začele so že padati minometalske granate bliže naše okolice. Začenjam se pomikati po čistini proti kupu bliže oklopnika. Ko se je razdalja skrajšala sem ugotovil, da z naglim skokom dosežem zaklonišče ne da bi partizanski strelec mogel vame naperiti in izstreliti rafal iz mitraljeza. Dvignem se, zapodim v smer zaklonišča. Padem v zaklon. Kot snop slame na trdo in umazano njivo. Ko sem pritiskal glavo k tlom, da se umaknem krogla, ki so se usule name od vsepovsod, se pred menoj zabliška. Granata iz težkega minometa je padla tja pred moj zaklon, ki je bil le kup gnoja. Sila eksplozije ga je skoraj popolnoma odnesla. Vedel sem, da iztrelek iz topa ali minometa redko kdaj pade na isto mesto. Zato sem se počutil še kar varnega. Proti puški in mitraljezu pa sem bil za silo zavarovan, ker je tista jama, ki jo je napravila eksplozija, koristila tudi meni. Znova zberem moči, da se premaknem v to jamo pred menoj. Partizani so bili prepričani, da ni od mene ostalo niti koščka več in niso oddali niti strela name.

Mitraljez, ki sem ga imel pri sebi še iz zasede, sem usmeril v vas in čakal, da po glasu ugotovim, od kod se oglašajo streljanje. Ko so partizani našli novo tarčo, so užgali z vso silo. Spustim nekaj strelcev v smer, kjer se mi je zdelo, da se nahaja mitraljezsko gnezdo. Ker pa sta bila mitraljez in municija od eksplozije umazana, mitraljez ni prav dobro delal.

Iz poveljniškega vagona se pritožujejo, da jim mitraljez Fiat nagaja. Prosim jih, da mi vržejo nekaj čistih šaržerjev municije za lahko Brede. Vrže mi jih Rolih; a se vse razleti, ko pade na zemljo. Ker pa sem bil jaz edini na vlaku, ki sem znal ravnati s Fiatom, sem se odločil, da poskusim priti v poveljniški vagon. Pri tem se spomnim, da so v podu poveljniškega vagona vrata za zasilni izhod. Pritihotapim se pod vagon in z bajonetom nabijam, da mi odpro vrata.

Ravno, ko sem začel premenjavati cev mitraljeza, je padla minometška granata na varnostni vagon, kjer so bile naložene tračnice. Strahna eksplozija me vrže nazaj na zaboje municije. Drobci granate in kosi raztrganega vagona so razorali zemljo pred našim vagonom. Tračnice so bile ratrgane in zmaličene ter razmetane vse naokrog.

France R. in mladi študent Slavko sta bila ranjena. Oba v glavo. Namestili smo ju na vagonu po sedežih ter nadaljevali vsak s svojim delom.

Ugotovil sem, da jim mitraljez ni deloval, ker je bila cev vroča. Premenjal sem Fiatu cev in pregledal municijo na pasu. Vse je bilo v redu. Spustim kratek rafal v gozd nad vasjo. Le za preizkušnjo. Kot nalašč od nasprotne strani zahrešči rafal iz težke Brede. Kroglice so zažvižgale nad nami. Nameril sem naš mitraljez v točko, kjer sem slutil, da se nahajajo partizani, ter spustil 20 do 25 nabojev dolge rafale.

Premenjam cev in tako ponavljam v smeri vasi Slivnica in gozdič nad njo ter tja v Boštanjski grad, od koder se je oglašal minomet.

Ko se je pripeljala iz Ljubljana z delavskim vlakom skupina delavcev, se je začelo popraviljanje. Skupina oklopničarjev se poda za hribom do vasi v zasedo. Ranjena domobranca so z delavskim vlakom odpeljali na postajo v Grosuplje, od tam pa takoj v Ljubljano.

Dele je bilo težavno, ker so bili trije vagoni in lokomotiva iztirjeni. Končno nam je uspelo podložiti kose tračnic pod iztirjeni oklopni vagon. Lokomotiva je začela puhati paro ter se z naglimi sunki premikati kar po železniških pragovih. Kot nalašč zavozi na tračnice — in ven iz zagate. Peljemo se po progi blizu vasi, da oplašimo partizane.

Ker pa je bilo treba popraviti dele proge z nadomestitvijo dveh kosov tračnic, se podamo zopet nazaj, da naredimo zaklon delavcem. Delavci so delo končali ter se odpeljali nazaj proti Ljubljani.

Prevrnjeni oklopni vagon je ostal tam pod hribom in smo ga nadomestili z drugim.

Tisto noč so partizani po okoliških vaseh mobilizirali vse moške in ženske — mlado in staro —, da so razdirali progo med postajami Predolje in Čušperk.

Postojanka v Zdenski vasi, ki je poleg obrambe morala graditi zasilne bunkerje je napravila izpad. Razdeljeni v dve skupini so prebili partizanski obroč ter z malimi izgubami dospeli eni v Lašče, drugi pa v Grosuplje.

Proga v smeri proti Novemu mestu je bila popolnoma uničena. Le majhen kos do vodovoda je bilo možno peljati z oklopnim vlakom. Od

časa do časa je bil tja poslan naš oklopnik, da se partizani ne vtihotopijo tja in nam zastrupijo vodo ali pa razstrelijo vodovod. Bilo je dolgočasno in tišina nam je razjedala živce. Zato smo vedno rajši videli, da gremo k predoru ali kamor koli drugam, ker so tam v bližini vodovoda itak imeli stražo domobranci iz grosupeljske postojanke.

(Sledi)

IZ DRUŠTEV

CLEVELAND

V soboto, 12. decembra 1970 se je vršil občni zbor DSPB Tabor v Clevelandu.

Bil je izvoljen nov odbor, katerega članj so: Predsednik, Arko Jože; podpredsednik, Kastigar Franc; tajnik, Župančič Hinko; blagajnik, Oreh Filip; odborniki: Župančič Leopold, Dovjak Jože, Cenkar Franc, Omahen Leopold, Boh France in Hočevar Matevž; nadzorni odbor: Lekan Jože, Hočevar Ivan, Dolinar Milan.

BUENOS AIRES

XIV. redni tabor

Kakor vsako leto, se je tudi letos vršil občni zbor DSPB Tabor v Argentini dne 22. novembra 1970 dopoldne v zavetišču dr. G. Rožmana, San Justo.

Tabor se je pričel s sv. mašo za vse padle soborce, katero je opravil č. g. J. Guštin.

Nato se je vršila spominska proslava, katera se je začela s pesmijo: „Naj čuje nas...“

Sledil je govor g. D. Dimnika, za zaključek pa pesem „Oče, mati...“

Ob 11.30 je otvoril in vodil občni zbor starešina g. Ivan Korošec. Pozdravil je številne člane ter prešel na dnevni red, ki je bil naslednji:

1. Določitev zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika.
2. Branje in odobritev zapisnika XIII. tabora.
3. Poročilo a) Odbora; b) Zgodovinskega referenta.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Volitev odbora in nadzornega odbora.
6. Samostojni predlogi in pozdravi.
7. Slučajnosti.

Društveni odbor je v pretečeni poslovni dobi posvečal vse svoje sile organizaciji in realizaciji Slovenskega zavetišča dr. G. Rožmana. Veliko dela in požrtvovanja je bilo posvečeno tej naši socialni ustanovi, tako da danes lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da je bilo vse to naše prizadevanje uspešno. Zavetišče je danes že skoro gotovo dejstvo.

Odbor je redno podpiral v glavnem s pomočjo naše Zveze iz Severne Amerike naše invalide in onemogle. Redno podpiramo 10 soborcev, poleg tega pa podpiramo v okviru naše možnosti še kakih drugih 10 oseb, tudi zelo potrebnih.

Poleg teh dveh socialnih potreb je odbor posvečal skrbi za redno izhajanje našega glasila — revije Tabor. Ponosni smo prav lahko na ta naš list. Izhaja redno mesečno v 1.100 izvodih. Polovico naklade se razpeča tukaj v Argentini, ostalo pa gre v druge države, predvsem v Severno Ameriko in Kanado. Revija je bila v tekočem letu bogato ilustrirana s slikami o naši tragediji pred 25 leti.

Društvo ima vsako leto spominsko žalno proslavo v spomin ustanovitelja in očeta Slovenskega domobranstva, nepozabnega generala Leona Rupnika.

Predstavniki društva so se udeležili tudi ostalih spominskih proslav posvečenih 25-letnici naše tragedije.

Člana odbora ing. Matičič in Vencel Dolenc sta se kot zastopnika naše organizacije udeležila velike in krasne spominske proslave na Orlovem vrhu v Severni Ameriki. Navedena dva ter predsednik g. Ivan Korosec, č. g. J. Guštin, g. J. Jenko, katerim se je pridružil tudi naš član, ki živi v Švici, so v mesecu juniju obiskali kraj naše bolečine — Vetrinje. Tu, odnosno v št. Jakobu v Rožu je naš kurat č. g. Jože Guštin daroval sv. mašo za vse naše pokojne borce. Tako smo se pietetno spomnili pred 25 leti iz Vetrinjskega polja vrnjenih naših bratov, ki so bili po večini zve-rinsko pomorjeni.

Odbor je imel redno vsaki zadnji petek v mesecu sejo. Udeležba je bila zadovoljiva.

V pretekli dobi so umrli sledeči naši člani: Jože Rome, Janez Šest, dr. Janez Kačar in Avgust Malovrh. Članstvo društva se je nekoliko ustalilo in šteje danes 156 rednih članov.

To bi bila nekakšna bilanca našega dela v preteklem letu.

Mnogo je bilo storjenega, vendar priznamo, da še vedno premalo. Mnogo dogodkov je šlo mimo nas, do katerih kot borčevska organizacija ne bi smeli ostati brezbrizni. To je posledica našega staranja in utrujenosti. Želimo in upamo, da bo novi odbor društva bolj iniciativen in delaven.

Najvažnejši sklepi občnega zbora so bili:

Letna članarina za vse člane DSPB Tabor v znesku 100 pesov ter izvedba žalne spominske svečanosti v letu 1971 ob 25-letnici smrti generala L. Rupnika.

Občni zbor se je s tem zaključil ob 13. uri.

UMRL DR. STANE GRAPAR

Iz domovine je prispela vest, da so na dan Vseh svetnikov pokopali v Ljubljani dr. Staneta Graparja. Pokojni je bil vrhovni zdravnik slovenskega domobranstva. Leta 1945 so ga komunisti ugrabili v Celovcu in ga imeli sedem let zaprtega. Ohranimo ga v dobrem spominu.

ZANIMIVI PABERKI

ANEKDOTA IZ STARIH ČASOV

Avstrijski cesar Jožef II., ki je sovladal s cesarico Marijo Terezijo od 1765 do 1780 in od 1780 do 1790 pa samostojno, je v zgodovini znan po uvajanju svojih reform, kot so: odprava podložništva, pravica do svobodnega preseljevanja, svobodna trgovina in verska strpnost. Uspeh teh reform je bil zelo pičel, najbrž zato, ker je že po 10 letih vladanja umrl. Na Slovenskem je bila znana njegova verska in kulturna novotarija pod imenom „jožefinizem“. O njem krožijo mnoge anekdote. Ker je bil prosvetljenec, naprednjak, je, če ga sodimo po njegovih anekdotah, zelo dobro poznal človeške slabosti.

Nekoč je šel na lov. Po končanem lovu je nepoznan zavil v gostilno in vprašal gospodinjo, če ima cikorijo. Ko mu je gostilničarka pritrdila, je naročil, naj mu jo prinese vso, kolikor jo ima. Gostilničarka je nosila in nosila, on je pa še vedno zahteval, naj mu proda vso cikorijo.

Končno je gostilničarka vsa obupana vzdihnila:

„Gospod, je nimam prav nič več doma.“

„Tako, zdaj pa pojdite in mi skuhajte eno črno kavo,“ je ukazal cesar, ker je vedel, da gostilničarke vedno dodajajo kavi cikorijo, obenem pa lažejo, da je popolnoma čista črna kava.

ENA PROFESORSKA IZ ZLATE ŠTUDENTOVSKÉ DOBE

Profesor Rudolf Grošelj, z izdevkom „Fiči“, o katerem smo že lani prinesli eno anekdoto, je nekoč v 8. razredu na klasični gimnaziji v Ljubljani hotel zafrkniti dijaka X, ki mu matematika ni šla v glavo, z naslednjim nalogo:

„Ladja je dolga 200 m, široka 100 m, globoka 50 m, koliko je star kapitan?“

Če bi X dijak vedel, da je to navaden brucovski vic, ki pa ima duhovit pomen samo v italijanščini, bi mu bil moral odgovoriti: „Eno“. Zakaj?

Dijak, ki se vpiše prvo leto na univerzo, je bruc, t. j. novinec, dokler ne opravi v prvem semestru pred posebno komisijo starejših akademikov-veseljakov izpit. Takrat se stavijo dvoumna vprašanja ob pridnem zalivanju z vinom, npr.:

„Kakšna je razlika med telegrafskim drogom in med tabo?“

Navadno nastane zadrega in nato smeh, ker telegrafski drog je spodaj osmojen, kandidat pa zgoraj (v glavi).

Ali pa: „Kakšna je razlika med razbito šipo in „častitljivim“ delom telesa?“

Ker dijak navadno ne ve, če pa ve, se začne smejati, ker skozi razbito šipo notri piha, pri „častitljivem delu“ telesa pa ven.

Pri zgornjem vicu bi bil moral profesor Grošelj vprašati dijaka, koliko let ima kapitan in ne, koliko je star, ker ta vic zgubi v drugih jezikih svojo duhovitost. Ko vpraša izpraševalec v italijanščini: *Quanti anni ha il capitano di nave?*“ izgovori besedo anni zelo previdno in dvoumno, ker, če besedo zapišeš z dvema nn, pomeni slovensko leto. Če pa napišeš besedo z enim n, pa pomeni v slovenščini „častitljivi“ del telesa, zato je pravilen odgovor: „Eno“, namreč...

ENA ŠTUDENTOVSKA IZ PREJŠNJIH ČASOV

G. J. B. je imel v Ptuj na gimnaziji sošolca M. Oba sta bila navihana, samo M. je bil tako „priden“ v šoli, da so starši sklenili, da ga bodo za božične počitnice kaznovali s tem, da ne bo smel priti domov. Dijak M. je napisal staršem karto in jih milo prosil, naj mu dovolijo, da pride na počitnice, češ da se bo poboljšal. Na koncu je poslovilno pristavil: „Na svidenje!“

G. J. B., ki je vse življenje rad uganjal burke, je pa pripisal k besedici nasvidenje „nad zvezdami“ in izročil materi dijaka M. karto. Ko je mati brala besedo nad zvezdami, je stante pede poslala moža po sina, da ga še reši, predno bo naredil samomor. To je pa pomagalo bolj kot vsaka prošnja.

ZA BELEŽNICO

Čas je neizprosен...

Ko beremo, da je po mednarodnem komunizmu navdahnjeni terorizem udaril tudi že v srce Londona, se nam zdi primerno spomniti na besede, ki jih je izrekel kanadski ministrski predsednik Pierre Trudeau, ko je spričo prošule ugrabitve in umora delavskega ministra zahteval od parlamenta obsedno stanje:

„So trenutki v zgodovini vsakega naroda, ko sleherni človek mora zavzeti svoje nedvomno stališče do kritičnih dogodkov. Sedaj je napočil ta trenutek za nas; to je eden izmed takšnih dogodkov...“

V naši mali Sloveniji je takšen trenutek nastopil že takrat, ko je Titov partizanski naskok v službi Stalinove svetovne komunistične zarote

zasadil krvavi nož v hrbet okupiranemu narodu. Slovenski narod se je že takrat znal odločiti. Znali so se odločiti, ko je angleški imperij še dninil svetovnemu komunizmu. Ker smo o pravem času vsemu človeštvu pokazali pravo pot, je angleški imperij vzel nase strahotno odgovornost za smrt cveta slovenskega naroda v rokah komunističnih podljudi. Zato danes spričo terorizma v samem Londonu in kot glosa ob rob besed kanadskega ministrskega predsednika lahko s ponosom ponovimo, kar je v tistih ne samo za slovenski narod, ampak za vse človeštvo usodnih trenutkih zaklical Churchill preko ljubljanskega radia mlad slovenski domobranec:

„Ko pa vam bo Džingiskan dvajsetega stoletja segel dovolj globoko v žep, se spomnite, da slovenski domobranci že branimo tudi vaš imperij!“

Čas je neizprosni sodnik!

Tema za razmišljanje:

Bodočnost ima to slabo stran, da pride prej kot smo pripravljeni na njen sprejem.

E. H. Golmidst

IZ PISEM

C., Arg., jan. 1971.

V Svobodni Sloveniji (17. 12. 1970) sem prebral debelo natisnjeno, da je starešina Vestnikovega društva slovenskih protikomunističnih borcev po občnem zboru pred spomenikom naših padlih junakov proglasil „leto 1971 za leto inž. Franca Emerja“. Kot bivši prijatelj in mogoče tudi skromen sodelavec sem seveda za to, da se pokojnemu Fanoušu Emmerju da vse zasluženost spoštovanje in hvaležnost za njegovo delo in žrtev. Ker pa sem načelno proti vsakršnemu proglašanju „let“, se mi zdi gornji sklep Vestnikovega društva v letu, ko bo ravno petindvajsetletnica smrti ustanovitelja slovenskega domobranstva gen. Rupnika, vsaj nekoliko neroden, če ni že kaj drugega...

Lepe pozdrave!

ar. -l -z

ZAHVALA

bratom Lukež, ki so v spomin na svoje umrle starše, darovali za slovensko zavetišče znesek 400 dolarjev (pesos ley) 1.700.—

Buenos Aires, 5. januarja 1971

Odbor zavetišča
dr. G. Rožmana

DAROVALI SO:

Za zavetišče

Namesto cvetja za pokojnim Mazar
Jožetom so darovali:

(pesov ley 18.188)

Ahlin Ivan	20.—
Adamič Ivo	10.—
Bricelj Ivo	50.—
Laraga dr. Srečko	10.—
Ecker ing. Milan	50.—
Grabnar Jože st.	10.—
Guštin Jože rev.	10.—
Jakoš Janez	10.—
Krkoč Stanko	50.—
Logar prof. Vinko	20.—
Matičič ing. Anton	10.—
Makovec Ivan	10.—
Novak France msgr.	10.—
Nearlovič Veselin	200.—
Petriček Robert	10.—
Potočnik Matevž	50.—
Repar Jože	20.—
Rus Srečko	200.—
Tomažević Lovro	10.—
Urankar Feliks	25.—
Vodnik Jože	10.—
Volavšek Drago	100.—
Volavšek Milan	100.—
Žerovnik Jože	10.—
Žolgar Danilo	10.—
Žitnik Janez	20.—

Namesto cvetja za pokojnim Vrčon
Brankom so darovali:

Butul Stanko	50.—
Fischer, družina	50.—
Humar Stane	10.—
Jakoš Janez	10.—
Klavžar, družina	50.—
Levstik, družina	30.—
Lichtenberg Herbert	250.—

Marušič Stefaniya	30.—
Perklič Edo	50.—
Rus Srečko	200.—
Rožič Andrej	10.—
Jože Suhadolnik, Cleveland	1.50
Frančca Gazvoda, Cleveland	1.50
Filip Oreh, Cleveland	2.50
Jože Hočevnar, Cleveland	1.50
Matevž Hočevnar, Cleveland	5.—
Strehar Anton	50.—
Sfiligoj, družina	30.—
Troha Albert	70.—
Tomažević Lovro	50.—
Žbogar Angel	10.—

Namesto cvetja za pokojnim Petri-
ček Robertom so darovali:

Breziger Zoran	50.—
Urankar Feliks	25.—

Namesto cvetja za pokojnim Jenko
Jožetom so darovali:

Bleje Ema	10.—
Burja Jože	6.—
DSPB-Tabor Argentina	50.—
Dolenc Vencelj	100.—
Korošec, družina	100.—
Logar prof. Vinko	100.—
Matičič ing., družina	50.—
Potočnik Matevž	50.—
Potčar Milena	30.—
Repar Jože	100.—
Žerovnik Jože	10.—

Za tiskovni sklad ZDSPB-Tabor
so darovali:

(V dolarjih)

Ivan Drčar, Chicago	9.—
Rudi Lukež, Cleveland	7.—
Milan Zajec	5.—
Jože Odar, Cleveland	1.50
Miro Odar, Cleveland	1.50

Darovali so za zavetišče:

Cof Emil, Zárate	100.—	Prebitek pri kosilu za pok. pred. zavetišča v zavetišču	
Čeč Vilko, Capital	22.—	27. decembra 1970	44.2
Družabna prireditel v domu		Šivic Srečko, Casanova	41.—
S. Martín 28.11.1970	42.47	Ščanič Jože, Tortuguitas ..	1.—
N. N., Lanús	50.—	Zajec Milan, Cleveland	20.2
Orehar Anton msgr.	139.85	Zbirka prijateljev 31.12.70	63.—

VSEBINA

La hora de los cambios	1
Ura sprememb	2
V novem letu	3
Žalost moje domovine (T. N.)	5
Pripombe k Načrtu (Stanislav Buda)	7
Ljubljanski novinar o potu po ZDA (F. G.)	9
Jože Jenko — umrl	11
Komunistično prirobovanje zgodovine (-em)	16
Krvniki ostanejo krvniki (E. O.)	18
Prid' zidar se les učit (T. R.)	20
Neprečitano pismo	21
Naši možje	22
Srečno novo leto (F. Kozina)	23
Med vršaci treska (Marijan Amon)	24
Z oklopnim vlakom na straži domovine (F. K.)	39
Iz društev	41
Zanimivj paberkj	46
Za beležnico	47
Iz pisem	48
Darovali so	III

Correo Argentino Sucursal Villa Madero (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619